

VIGRED

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Masarykova cesta 12, Vzajemna zavarovalnica. Telef. št. 3519. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. Za tiskarno odgovarja Jožef Godina C. M.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Masarykova c., 12.

V S E B I N A :

V novo leto. (Selis). — Slomšekova mati (Prelat dr. Fr. Kovačič). — Božična pesem (Anica Salmič). — Čenstohova (Romar). — Dva božiča sorodnih duš (Bobnar P.). — Mati (dr. Ivo Česnik). — Kako si Ti naša! (S. D.). — Pozdrav božjemu Detetu (A. Salmič). — Pogovor z Bogom (J. Pajman). — Trnje (F. J.). — Noč miru (F. Neubauer) — Anica (F. J.). — Nocoj je kot sodni dan (Ana Galetova). — Hrepenenje (Ani Salmič). — Deklica na tuje gre (Marija). — Žena v svetu. — Iz domačih krogov. — V naših domovih.

DOBRE KNJIGE

»Tovarna novega človeka«. Rahmanova. V založništvu Jugoslovanske knjigarne je izšla ta svetovno znana knjiga, ki je prevedena že v mnogo jezikov. V slovenščini je najprej izhajala kot podlistek v Slovencu in bo sedaj, ko je izšla v knjigi, vsem ki so jo čitali v Slovencu še prav posebno dobrodošla. Saj tako dobro in nazorno, kakor v tej knjigi še nismo kmalu slišali in videli ruskega življenja v boljševiski dobi. Knjiga stane broširana din 38.—, vezana pa din 48.— in jo bodo naše Vignednice gotovo rade naročile za družinsko knjižnico.

»Med Napoleonom in Leninom«. Kranjec Silvo. V zbirki »Kozmos« je izšla ta

znamenita knjiga, ki jo je pripravil naš zgodovinar Silvo Kranjec. Prikazuje nam celotno sliko označenega razdobja z največ povsem novimi dogodki, ki jih do sedaj nismo imeli prilike izvedeti. Vsi tisti, ki poznajo zgodovino enega stoletja, bodo pritrdili, da je snov tako odlično zbrana, da nam kaže res popolno sliko zgodovine tega zgodovinskega izseka. Naše knjižnice si bodo to knjigo gotovo nabavile, ker je velike važnosti, da članstvo naših prosvetnih društev bodisi v čitanju ali predavanjih spozna to veliko dobo, ki so jo starejši še nekoliko doživeli. Cena v platno vezani knjigi je din 120.—

VIGRED

ŽENSKI LIST

LETO 1938

januar št. 1

Selis:

V novo leto!

Dediščina moja, kako si velika!
Čas je moja posest,
moja njiva je čas.

Goethe.

Za siromašno sem se imela vse doslej. Kako ne? — Umrli so mi zgodaj moji najdražji: mati in oče in ni mi bilo pričakovati kaj posebnega, ko bi razdelili z žulji pridobljeno lastnino. Pa so mi drugi nekega dne, ne rekli, čutiti dali, to je tvoja dediščina. Pred menoj se je razprostirala velika, široka in dolga ledina, da je oko komaj objelo meje. Ta neobdelana njiva je moja posest: č a s je to.

Zmajevali so z glavami, češ, kaj boš s tako veliko njivo in sama? Jaz pa sem se zavedela svojega bogastva in sem bila ponosna na svojo bogato dediščino. Čas je moja posest. Poiskati si jih moram, ki mi bodo pomagali! Počasi je šlo. A smo se pobratili; krepko smo si stisnili roko, povezani z veseljem do dela, ki mu je sem in tja ob strani razočaranje. »Sestre in bratje« smo si rekli s pridnostjo in utrujenostjo. Pa sonce se je prijazno odzvalo prošnji za svojo toploto in dež z močo. Veter je obljubil razgnati prečne oblake; celo blisk in grom sta se odpovedala samovolji. Obljubo bodo držali, in s prvim dnem novega leta pričnemo z delom na neobdelani njivi. Spremenili jo bomo v najbolj rodovitno, da bo obrodila obilen sad. Sad — obilen in seme?

Pohitim v kaščo, ga prinesem in preberem tolikokrat, da bo ostalo samo najboljše, najplemenitejše. Proč s plevami, plevelom, preperelim, vlažnim in suhim semenjem! Izbrano skrbno shranim za veliki dan setve. In da ne zamudim: zemljini sokovi, njena toplota, nemir po rasti in dozorevanju vabijo.

Ti dragocena moja posest: čas! Da mi te ne krati prazna knjiga, norčav poulični klepet, brezciljno podaljševanje večerov v dan! Iz vseh zvonikov bije: Glej, hitim! Izrabi me! Noč sledi dnevu, zima poletju, smrt življenju.

In ti moj Bog! Končno še k Tebi — kot današnji človek, čeprav vedno nazadnje, a brez Tebe le ne more — s prošnjo, da me blagosloviš! Kaj je sicer vse in ves trud! Vse: delo, trpljenje in veselje, ki mi jih pošlješ v letošnjem letu sprejemem kot seme, ki bo na Tvojo besedo padlo v brazdo.

Te prosim in se bojim: Vrzi seme, sej! Čakam in sem pripravljena . . .

Prelat dr. F. Kovačič:

Slomškova mati Marija roj. Zorko

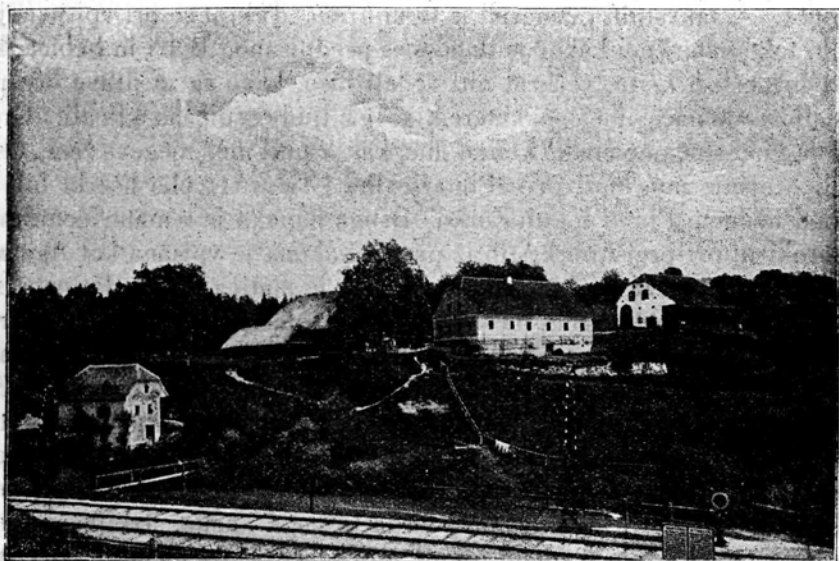
Kdo je bila tista, ki nam je Slovincem rodila *svetniškega moža*, katerega pozneje zaslužen slovstveni zgodovinar *Josip Marn* imenuje drugega *Metoda*? Vredna je mati *Slomšekova*, da se je nežno spominjamo in jo hvaležno slavimo, da spoznamo okoliš, v katerem se je rodila, iz katerega je zrastle v krepostno mladenko, v vzorno mater *svetniškega škofa*. Vredna je tem bolj hvaležnega spomina, ker je dala po telesnem materinstvu ne samo telesno življenje, ampak tudi duhovno, moralno. Priprosta kmetska ženica je izvršila prvo lepo vzgojo v nežnih detinskih in deških letih, ki je bila trdna podlaga vsemu poznejšemu vzrastu in razvoju njenega prvorojenca. V svoji najbridkejši uri, ko se je, še mlada, za večno poslavljalna od sveta in je z globoko materinsko bolestjo v srcu gledala na svojo še nedoraslo deco, ki se je gnetla krog postelje umirajoče matere, se je spomnila še posebno tistega, ki ga ob njeni smrti ni bilo doma, bil je že v celjskih šolah. Svojo materinsko skrb za sina-prvorojenca in njegovo bodočnost je preložila na rame vestnemu duhovniku *Prašnikarju*, ki ni pozabil obljube, ki jo je dal ubogi materi ob slovesni uri, da bo skrbel za Antona. Tako si je zasigurala izpolnitev svoje srčne želje, da bi njen prvorojenec postal služabnik *Gospodov*. Njena želja se je izpolnila v zvrhani meri. Brez zagotovitve *Prašnikarjeve* pomoči bi prav gotovo mladi *Anton* moral prekiniti svoje šolanje in *Slovinci* bi ne imeli velikega vzgojitelja in *svetniškega škofa Slomšeka*.

V naslednjem podamo najprej zunanji okvir življenja *Slomšekove matere*, potem po pogledamo, kolikor nam to viri dopuščajo, v njeno notranje življenje.

1. Zunanji življenjski podatki *Marije Zorko*

Do nedavna je bilo o *Slomšekovih* prednikih, celo o starših, malo kaj znano. O *Slomšku* se je od njegove smrti do danes sila veliko pisalo, a za rodoslovne podatke se nihče ni pobrigal, ko je še bilo živih prič dovolj na razpolago. Prvi *Slomšekov življenjepisec* *Fran Kosar* niti ne omenja imena očeta in matere, pravi le splošno, da so bili starši dokaj premožni kmetje na *Slomu*. L. 1900 poroča dr. *Medved* v svoji knjigi o *Slomšku*, ki jo je izdala *Mohorjeva družba* za stoletnico njegovega rojstva, da se je mati pisala *Marija*

Zorko ter da je bila doma iz Šoštanja. Šele ko se je zadnja leta našel Slomškov dnevnik, se je ugotovilo, da je Slomšek sam kot kapelan pri Novi cerkvi (1827-1829) označil prijazne Črešnjice v novocerkovski dekaniji kot rojstni kraj svoje matere. Razen tega so se zadnja leta zbrala in izdala Slomškova pisma, natančneje pregledali njegovi potopisi (v rokopisu) in drugi njegovi spisi, zlasti matične knjige v Črešnjicah in drugod, sedaj so se pokazali v jasnejši luči tudi njegovi rodoslovni podatki.¹ Iz Slomškovega dnevnika, iz njegovih pisem in računov je gotovo, da je dedec Gregor, oče njegove matere, živel na stare dni s svojo mlajšo hčerjo Marjeto pri svojem vnuku, nadžupniku v Vuzenici, kjer je tudi umrl tik pred vnukovim odhodom za kanonika k Sv. Andražu. Iz črešnjiških matičnih knjig je razvidno, da je Gregor

Slomškova rojstna hiša na Slomu (pogled z železniške proge).

Zorko, oče škofove matere, bil rojen na Kameni gorci št. 1. črešnjiške župnije dne 5. marca 1755, ter je 20. januarja 1777 bil poročen z Agato, vdovo po Gregoriju Pintarju na Brdcah črešnjiške župnije št. 8. Tu pa nastaja nemajhna potežkoča: od zakoncev Gregorija in Agate Zorko ni v matici zabeležen noben otrok. Pač pa je njegov brat Jurij, ki je ostal na domovini, Kamena gorca 1, poročen 17. jan. 1775 z Elizabeto Verbuč, imel desetero otrok, med njimi *Marijo*, roj. 7. febr. 1780, in *Marjeto*, roj. 22. junija 1787. Ali je v teh dveh iskati mater in teto škofa Slomškega? Ni mogoče! Juriju Zorku so namreč pomrli vsi sinčki v rani mladosti, zato je morala dom na Kameni gorci 1 prevzeti hči *Marija Zorko*, ki se je 3. febr. 1800 poročila z Lenartom Plešnikom iz novocerkovške župnije, dočim je mati škofova Marija Zorko

¹ Rodoslovne podatke o Slomšku je z veliko marljivostjo zbral g. Maks Goričar ter izidejo na drugem mestu.

stopila pred oltar s svojim ženinom Markom Slomšekom, očetom škofovim, 14 dni pozneje, dne 17. febr. 1800 na Ponikvi. Torej ti dve Mariji Zorko ne moreta biti ista oseba — mati škofova.

Gregor Zorko se je, kakor je bilo že omenjeno, l. 1777 priženil na »Pintarjevo« kmetijo v Brdcah 8 in je nedvomno tukaj tudi gospodaril, dokler ni prevzel kmetije sin iz prvega zakona, saj zato se je vdova Agata drugič omožila, da bi dobila gospodarja in rednika še nedoraslim otrokom iz prvega zakona. V Brdcah št. 8 ima krstna matica vpisana naslednja otroka: dne 27. julija 1779 *Marija*, hčerka Gregorija Pintar in žene Neže, 14. junija 1781 pa *Marjeta*, hčerka Gregorija Pintar in žene Marije. V ta dvojni zapissek so se pa vrinile tri pomote: oče Gregor Zorko je obakrat vpisan kot Gregor Pintar. V takratnih razmerah je to umljivo. Takrat se pri vpisovanju ni ravnalo tako natančno, kakor je dandanes predpisano. Botri in babica, ki so otroka prinesli h krstu, večkrat niti vedeli niso, kako se za pravo oče piše; povedali so domače ime, po katerem so ga ljudje splošno klicali. Gregor Zorko je imel slučajno enako krstno ime, kakor prvi mož njegove žene. Ostalo je tudi prejšnje ime hiši: pri »Pintarjevih«. Tako sta obe hčerki bili vpisani pod imenom Pintar mesto Zorko. Druga napaka je v materinem imenu. Pri poroki in pri prejšnjih krstih iz prvega zakona je vpisana kot Agata, sedaj pa naenkrat Neža — latinski Agnes; ker je matica pisana latinski, se je lahko zgodila pomota: Agnes mesto Agata. Morda so botri napačno povedali ime, ali pa je voditelj matice imel v mislih Nežo (Agnes), ženo nekega *Tomaza* Pintarja, ki je tudi v tisti dobi pošiljala h krstu, a ne v Brdcah št. 8. — Pri drugem krstu je voditelj matice zapisal ime matere Marija. Agato so ljudje najbrž po domače imenovali »Agica«, voditelj matice pa je najbrž razumel »Mica«. Vsekakor gre tu za isto osebo: Agato, vdovo Pintar, drugič omoženo Zorko, a s pridržkom prejšnjega hišnega imena. Izključeno je, da bi se bil Gregor Zorko medtem oženil znovič, ko je pa njegova žena Agata umrla v Brdcah št. 8 šele 1. decembra 1798, stara 60 let. Še pred njeno smrtjo se je 6. febr. 1797 oženil Matevž, Agatin sin iz prvega zakona, Gregorijev pastorek, in najbrž že takrat prevzel tudi posestvo. Ker je bilo sedaj v hiši dovolj odraslih otrok še iz prvega zakona, se je Gregorij s svojima hčerama izselil po ženini smrti iz Brdc in sploh iz črešnjske župnije. Neka tradicija jih spravlja v zvezo s *šoštanjskimi* Zorki, toda ondotne matice in dušni zapisniki ne podajajo za to nobenih podatkov. To je deloma tudi umljivo; če v rodovini ni krsta, ne poroke, ne smrtnega slučaja, ime rodovine in njenih članov zastonj iščemo v maticah. Dušni zapisniki pa omenjajo le one člane družine, ki so bivali v župniji ob času, ko se je zapisnik sestavljal, ali če so pozneje za več časa bivali tam ter jih je gospodar prijavil župniku. Če so pa le mimogrede bivali pri svojih sorodnikih, niso prišli v dušni zapisnik, ki se je spopolnjeval zlasti pri velikonočnem izpraševanju. Kdor tisti čas ni bival v hiši, ga tudi gospodar ni prijavil. Neko podlago mora imeti tradicija, ki jo je zajel dr. Medved, v mladosti nekaj časa kaplan v Šoštanju, da je Slomšekova mati bila tam doma. Ni bila tam doma, pač pa je verjetno nekaj časa bivala tam.

Z druge strani je sedaj ugotovljeno, da je oče škofov *Marko* bil iz škalske, oziroma šoštanjске panoge Slomšekov ter je bil izučen v usnjarstvu, pozneje nekaj časa poslovodja pri Juvančičevih v Jamnah pri Konjicah. V Šoštanju ali pa v Konjicah je mogel spoznati Marijo Zorkovo, svojo bodočo nevesto.

Na Slomu sta od 1780 bivala bratranec Matevž in brat Valentin, ker nista imela potomcev — najbrž niti oženjena nista bila, — sta povabila k sebi Marka, ki l. 1798 prevzame posestvo na Slomu, ali vsaj del posestva. Tako postane Marko nepričakovano gospodar velike kmetije na Slomu. Trebalo je sedaj, da si najde družico za življenje. In izbral si je *Marijo Zorkovo*. Marko je bil moder mož; ni gledal na bogastvo nevestino, ampak na njene lastnosti, da mu bo zvesta žena in pridna gospodinja. Odkar je Gregor Zorko prepustil gospodarstvo v Brdcah svojemu pastorku, je s svojima hčerama živel bolj v skromnih razmerah, saj niti pravega doma niso več imeli. Marko Slomšek je torej vzel Marijo Zorkovo in 17. febr 1800 je bila poroka v župni cerkvi sv. Martina na Ponikvi. Z naprej tedaj gospodarita na Slomu Marko in njegova žena Marija.

Dne 26. novembra 1800 se jima je rodil prvi otrok, ki so ga krstili na ime Anton (Puščavnik, 17. jan.). To je naš poznejši škof. Naslednja leta so se vrstili ostali otroci: Marija (1802), Urša (1803), Martin (1805, umrl že 1806), Jožef (1807, pozneje gospodar na Slomu), Lucija (1809), Valentin (1812). Osmi otrok Neža se je narodil 2. januarja 1816. Pri tem porodu je mati postala žrtev materinstva, otrok pa je ostal pri življenju, vendar je ta deklica umrla že naslednjega leta 1817.

(Dalje prih.)

Ani Salmič:

Pridi k nam!

V jaslicah revnih mi, Dete, ležiš,
z rokami blagoslov svetu deliš.

Mati se revna nad Tabo solzi,
ker Ti v mrazu telesce drhti.

Z dihom ogreva Te bedna žival,
svet pa še revne Ti strehe ni dal.
V hlevčku revnem, usmiljeni Bog
si se rodil, ko brezdomcev otrok.

Pridi k nam dete, božanstveni Kralj!

V srcih je naših vsa topla zibel.

Zibali bomo Te nežno, mehko:

ajaj, le spančkaj, Ti Dete sladko.

ČENSTOHOVA

Kaj je domovina? Domovina je zemlja, na kateri smo se rodili in na kateri prebivamo. A to še ni vse. K pojmu »domovina« spada tudi naša materinska govornica, naše narodne šege in običaji, naše narodne pesmi. Tudi to še ni vse. K pojmu »domovina« spada tudi naše versko udejstvovanje: naše jaslice, naš način češčenja božjega groba, naša cvetna nedelja, naša velika noč, naši cerkveni sejmi, naše procesije, naš način praznovanja nedelj in praznikov, itd., itd. — in slednjič tudi naša božja pota.

Kaj je Poljaku Čenstohova? V srcu slehernega Poljaka živi vroče hrepenenje, da bi vsaj enkrat poromal h Kraljici Čenstohovski. Ob robu poljske države je Čenstohova, čisto na zapadu, blizu nemške meje, in kje so Lvov, Vilno in Pinsk! A tudi iz teh oddaljenih pokrajin Poljske ljudje trumoma romajo v Čenstohovo. In kako romajo? Z železnico, z avtobusi? Večidel peš ali pa na vozovih pokritih s plahtami. In romajo po več dni ali celo po več tednov, moške z ženami in otroki, da obišejo Marijino svetišče v Čenstohovi. Res pravo narodno svetišče Poljakov!

Lep kos poljske zgodovine je zvezan s Čenstohovo. Bilo je l. 1655. Tri švedske armade pod poveljstvom Gustava Adolfa so preplavile Poljsko, poljski kralj Jan Kazimir je moral bežati iz države. Čenstohova se je še držala, trdnjavsko obzidje je obdajalo in še obdaja samostan in cerkev. Čenstohovo je branilo 150 mož pod poveljstvom Petra Čarnjeckega in Štefana Zamojskega ter 70 redovnih bratov pod vodstvom prijorja Kordeckega. Švedska sila je štela 10.000 mož pod poveljstvom izurjenega generala Müllerja, Čenstohova ni padla. Po skoro dvamesečnem obleganju so Švedi na sveti dan odšli praznih rok. Glas o čudežni rešitvi Čenstohove je šel po deželi, zopet se je dvignil pogaženi narod in je pregnal Švede iz države.

In ko so boljševiki napadli Poljsko in je komaj za las manjkalo, da niso vkorakali v Varšavo? Zopet so se Poljaki zatekli k Čenstohovski Kraljici in jo prosili pomoči in rešitve. In ne zastoj. Pred Varšavo je obnemagal boljševiški naval.

Tega Poljaki ne bodo nikdar pozabili. Spominjajo se Marijinega varstva in pomoči v molitvi, odobreni od cerkvene oblasti. Molitev je natisnjena na Marijinih podobicah, ki jih prodajajo v Čenstohovi in se glasi:

»Marija Čenstohovska, Kraljica poljske krone, ohranila si našo domovino, ko je zvijačni Šved poslušal osvojiti si Tvoj prestol. — Ohranila si nas, ko so boljševiške horde hotele zaliti naš kraj, da bi tudi tukaj vzpostavile gospodstvo satanovo. — Varuj tudi nadalje — Te prosimo — naš narod, kakor to delaš z gore že pol tisoča let, od pogubnih vplivov nasprotnikov Tvojega Sina Jezusa Kristusa.

Daj, da bi Poljska, hodeč za zgledom naših svetih patronov: Vojteha, Jacka, Stanislavov, Jadvige, Kunigunde in drugih, častila vse čase Njegovo sveto Ime; da bi imajoč Tebe, Marija Čenstohovska, za Kraljico, svobode

naše domovine nikdar več ne izgubili in da bi, živeč kakor Tvoji zvesti spoznavalci in podaniki, zaslužili tudi rešitev naših duš in da bi Tebe gledali v nebesih skozi celo večnost. Amen.»

Čenstohovsko Marijo imenujejo: Królowo Korony Polskiej — Kraljico poljske krone.

Samostan očetov Pavlinov — red je dobil ime po sv. Pavlu puščavniku — v Čenstohovi je bil ustanovljen l. 1382. Samostan je dobil podobo Marije z Jezusom, ki jo je glasom legende naslikal sv. Lukež v času, ko je Marija še živela na zemlji. Podoba je kmalu zaslovela kot čudodelna. Nahaja se torej na Jasni gori, tako se imenuje vzpetina, na kateri stoji cerkev in samostan že 550 let. Pravijo, da je podoba od starosti tako začrnela.

Kronana je bila Čenstohovska Marija l. 1717. Tedaj je bila tudi oblečena, tako da se zdaj vidijo od slike samo glava in roke. Obleka Marijina in Jezusova je pretkana z biseri in dragimi kameni. Sedanji kroni je daroval l. 1910 papež Pij X., ker sta bili prejšnji dve v noči na 23. okt. 1909 z dragocenimi oblekami vred ukradeni.

Največ romarjev pride na Veliki in Mali Šmaren, namreč 100.00 do 200.000. Na leto pride poldrug milijon romarjev. Okrog cerkve je postavljenih par sto spovednic. Spovednice na prostem so pokrite kakor male hišice, tako da se lahko tudi v dežju spoveduje. Ob velikih praznikih pride do 300 duhovnikov. Ob takih dneh stoji za Jasno goro na tisoče pokritih vozov, na katerih so se romarji pripeljali in v katerih ponoči tudi stanujejo. Nemogoče je, da bi take množice vse hkrati mogle priti v cerkev pred milostno podobo. To se vrši postopoma. Ob velikih praznikih je trg pred cerkvijo poln romarjev, ki iz štirih ogromnih zvočnikov poslušajo pridige in sledijo sv. maši, ki se bere ali poje v kapeli na zidu trdnjave, vsem vidno. Tudi obhajilo se deli pred cerkvijo.

Mesto Čenstohova, ki šteje 125.000 prebivalcev, je tri četrt ure hoda oddaljena od Jasne gore. Čenstohova je industrijsko mesto in ima nad sto tovarn. Vsi romarski spominki, ki se prodajajo v mestu ali na Jasni gori pod cerkvijo, se tukaj izdelujejo. (Zelo solidno izdelane slike vseh vrst se dobijo v trgovini: Cz. Nowicki, Czenstochowa, ul. Kordeckiego 29).

Na Marijini podobi vidimo na desnem licu dva udarca od sablje. L. 1430 so roparski vojaki iz Šlezije napadli cerkev in samostan. Pomorili so nekaj redovnikov, oplenili so cerkev in so hoteli odpeljati tudi milostno podobo. A voza, na katerem je bila čudodelna podoba, niso mogli spraviti naprej. Tedaj so podobo vrgli na tla in eden izmed vojakov je dvakrat s sabljo udaril po Mariji. Ko pa je hotel tretjič udariti, mu je roka odrevela in mrtev se je zgrudil na tla. Udarca od sablje pa sta ostala na podobi do danes.

V Čenstohovo romajo ne samo Poljaki, marveč tudi Moravani, Šlezijci in Ogri. Dne 22. majnika 1910 se je izvršilo kronanje z od papeža Pija X. poslanima zlatima kronama. Te slovesnosti se je udeležilo en milijon romarjev. To je bilo največje število romarjev, kar se jih je kdaj zbralo

v Čenstohovi. Takoj po izbruhu svetovne vojne, dne 3. avgusta 1914 so Nemci zasedli Čenstohovo. Dne 4. novembra 1918 so zagospodovali Poljaki nad Čenstohovo. — Poljska je bila zopet svobodna! Poljaki nazivajo Marijo Kraljico Poljske. S kakšno vnemo pač molijo Poljaki: »... a majac Ciebie Marjo Czestochowska za Królowe bysmy wolnosci ojczyzn nazsej już nigdy nie utracili« — da bi, imajoč Tebe Marija Čenstohovka za Kraljico, svobode naše domovine nikdar več ne izgubili! In s kakšno gorečnostjo pač kličejo k Mariji: Królowo korony Polskiej — módl sie za nami — Kraljica poljske krone — prosi za nas!

L. 1926 so darovale Čenstohovski Kraljici poljske žene zlato jabolko in zlato žezlo — simbol kraljevske oblasti.

Po svetovni vojni se je prišel poklonit in zahvalit Čenstohovski Materi božji zmagovalec v svetovni vojni maršal Foch.

Letos (1937) poleti se je zbralo v Čenstohovi 20.000 poljskih učiteljev in učiteljic.

Koncem junija t. l. nas je obiskalo Čenstohovo poldrug ducat Slovencev na poti v Poznanj na kongres Kristusa Kralja.

Daleč je Čenstohova in le malo Slovencev pride tja. A tudi mi rabimo svojo Čenstohovo. Avstrijci imajo svoj Maria Zell — Marijino Celje (verjetno pa je »Maria Zell« nastalo iz prvotnega Marija v Selah; Sele nad Borovljani se nemško imenuje: Zell). Na kovancih za 5 S je upodobljena Marija-Seljska Mati božja z napisom: Magna Mater Austriae (Velika Mati Avstrije). Ali bi ne bilo lepo tudi: Magna Mater Jugoslaviae?

Kar je Poljakom Čenstohova, naj bi bile Slovencem Brezje. Poljaki imajo Marijo Čenstohovsko za svojo Kraljico. Slično bi imel Slovenci Marijo Pomočnico iz Brezij za svojo Zavetnico in Kraljico. In bi bila v vsaki slov. hiši podoba Marije Pomočnice z Brezij, n. pr. ona lepa in primerna slikana na okrogli pločevini, kakor so jo prodajali ob evharističnem kongresu v Ljubljani.

Marija, Pomočnica Slovencev — prosi za nas!

In če Poljaki molijo: »in da bi imajoč Tebe Marija Čenstohovska za Kraljico...«, bi mogli tudi Slovenci moliti: »in da bi, imajoč Tebe Marija Pomočnica z Brezij za Kraljico, svobode naše domovine nikdar več ne izgubili; in da bi zlato sonce svobode sijalo (zasijalo) vsem Slovencem!...«

Blagoslovljene svete božične praznike in miru in sreče polno novo leto 1938 želita vsem naročnicam in naročnikom, čitateljicam in čitateljem, sotrudnicam in sotrudnikom

uredništvo in uprava Vigredi

Dva Božiča — sorodnih duš

Roza je bila tretja hči premožnih staršev. Ni bila posebno lepega lica, ali je imela prekrasno telo, in značajni sanjarski čar, ki daje »ročam gorenjskih planin« neodoljivo privlačnost. Čelo visoko z lahkim prehodom do gostih črnih obrvi. Pri tankih stisnjenih ustnah se opaža značilna poteza, katere izraz tolmačijo nekateri za dobroto, drugi za trmoglavost. Tajna njene čara so azurne oči v ovalu dolgih svilenih trepalnic. Ni bilo videti, da je Roza v resnici preprosto kmetsko dekle. Vedla se je v družbi kakor rojena meščanka iz bogate gosposke hiše.

Zavedala se je, da lepa zunanost odpira vrata sreče . . . Hrepenela je po mestu in višji izobrazbi. Kako naj se ji izpolni ta želja? Vedela je, da bi ji starši ne dovolili pod nobenim pogojem. Zato ji je včasih bilo pri srcu kakor onemu, kateri se prebudi še v somraku in nekoga pričakuje, da ga pokliče s seboj na pot v življenje . . .

Bližali so se božični prazniki. V dneh, ko je vse belo in mrzlo, kadar sneg pokriva spečo naravo, mora človek verovati v dobroto srca in lepoto ljubezni . . . Tiste dni je Roza prejela lepo božično razglednico z naslednjo vsebino:

Draga!

Božansko Dete —, novorojeni veliki Kralj, ki je iz ljubezni do nas postal siromak in ustvaril najlepši dvorec na svetu — srce ljudsko, naj Ti donese obilo blagoslova v teh dneh! Ko odmeva v naših srcih božično hrepenenje in jim čudovita skrivnost šepeče obet sladke tajne . . .

Tvoj Ivan.

Roza se je dobrovoljno nasmehnila. V srce se ji je razlilo sladko-opojno čustvo.

Prva ljubezen . . .

Prišla je sveta in dolgo pričakovana božična noč. Snežilo je . . . Praznično razpoloženje vsepovsod . . . Roza je bila ta večer izredno vesela. Stala je sredi tople in svetle sobe in zrla na betlehemiški hlevček. V mislih na tiho ljubljenega je občutila v srcu največjo življenjsko radost. Saj je božič rojstvo Ljubezni . . .

Na sveti večer so odklenjena vsa vrata. Roza ni takoj opazila postavnega mladeniča, ki je stopil v sobo. Bil je Ivan.

»Srečen božični večer!« pozdravi prišlec in stopi k jaslicam.

»Bog daj!« odgovori dekle in zardi, ko se sreča njen pogled s črnimi očmi zalega fanta. Nekoliko zmedeno pokaže na razsvetljene jaslice in takoj povzame: »No, Ivan, kako ti ugajajo naše jaslice? . . .«

»Lepe so« — pohvali Ivan in se nasmehne — »prav kakor pravi pesem: O, jaslice svete, kako ste lepé . . .«

»Sedi, Ivan! Se bomo kaj lepega pomenili nocoj, na sveti večer« — pravijo mati in postavijo krožnik narezane potice in pijačo na mizo.

Družina je posedla okrog belo pogrnjene mize. Razvil se je živahen pogovor. Menili so se o prošlih dneh, o Rozinih starejših sestrah, — Neži, ki se je pred tedni poročila v sosednjo faro, Majdi, ki je umrla v cvetu mladosti od neizprosne bolezni, o zemlji naših očetov, o Kristusovem rojstvu v štalci betlehemiški in o prebujenju duha v spremstvu tega vedrega dogodka. Zanos je vse prešinil. Vse se je pozabilo: skrbi in nevolje, muke in trpljenje. V njih dušah je vladal mir pod vtisom veličastva božje Ljubezni . . .

Pri fari je zazvonilo k polnočnici. Oče in mati sta odšla v zgornjo sobo, da se pripravita za pot v hram božji sredi doline . . . Med tem časom sta ostala Roza in Ivan sama . . . Prežeta nežnih čustev svetonočnega razpoloženja in sladke slutnje prve, čiste in idealne ljubezni sta se ljubezni željni sorodni duši približali.

»Ljubezni je najbogatejše, kar življenje more darovati,« reče Ivan z mehkim glasom. »Zato je božič rojstvo ljudske sreče . . .«

Dekle se zazre s srečnim nasmehom v njegove oči:

»Da, življenje brez ljubezni je pomlad brez cvetja . . .« Kakor v polsnu nasloni glavo na njegovo ramo.

Fant prevzet neizmerne sreče pritisne vroč poljub na opojne ustne — — Poljub usoden za vse življenje dveh sorodnih duš — —

— — —
Leto pozneje . . .

Na široke ulice in visoke palače mesta Zagreba pada sneg . . . Neprestano pada . . . Beli drobní kosmiči napravljajo vse dostojanstvenejši plašč ponosni hrvatski metropoli, ki jo hoče obvarovati silnega mraza.

V vojaški bolnišnici leži Ivan v globoki nezavesti . . . Mehki povoji mu zakrivajo grozno razmesarjen obraz . . . Pred tedni so ga poklicali pod vojaško suktnjo; bil je dodeljen vozarskemu eskadronu v Zagrebu. Pri vojaških vežbah se je splašil iskri šarec, ga podrl na pločnik in mu s kopitom prebil lobanjo in razmesaril lice. . . S težavo je v presledkih šepetaje narekoval brzojavko, ki naj ponese srčno ljubljene žalostno novico s pozivom, naj pride takoj v Zagreb, če ga hoče še videti živega . . . Zaprl je oči in glava mu je omahnila na blazino . . .

Negibno leži med tovariši-bolniki, podoben mrliču . . . Včasih se začuje iz njegovih prs težak vzdih.

Pred dnevi se je veselil božičnega dopusta: Na sveti večer bom stopil v prijazno sobo, kjer se širi vonj dišečega kadila, tajinstveno pozvanja zvonček nebeškega angela, in ob ljubkih jaslicah bleste pestre lučke . . . Družina kleči zamaknjena pred njimi, na ustih ji drhti sveta pesem: »Rodilo se je Dete . . .« Pozdravil bo kakor lani . . . Roza ne bo več zardela, zrla ga bo z otroško nedolžnimi očmi in se mu smehljala . . . Njegovo srce bo koprnelo od prečudnega nemira in hrepenenja . . . Posedejo k belo pogrjnjeni mizi . . . Dolgo, dolgo bo tekla beseda, saj bo vedel marsikaj zanimivega povedati. Ob svečanem trenutku zasnuti Roza . . . Mati se iznenadi, oče premišlja . . .

Naposled oče prikima. — On objame Rozo in poljubi temnordeči soj njenih ustnic . . . O kako mu bo lice žarelo od veselja in srce poskakovalo od sreče!

Ko prestane vojaško službo — obhajajo ženitnino . . . Presrečni čas! . . . Odsihdob ne bo več sam na tem božjem svetu . . . Res, — na svatbi bo pogrešal svoje starše, ki jih je izgubil, ko je bil še čisto majhen . . . Oba sta izginila v temnih globinah Tihega oceana . . . Njega so mornarji rešili, da ga ni pogoltnilo morje . . . To se je zgodilo na Pacifiku, takrat, ko so se iz Tampica v Mehiki vračali v rajskolepo Slovenijo . . . Davno je že od tega, tako davno, da je skoraj pozabil na strašno tragedijo . . . Sedaj mu je misel samo ona, ki mu je vdana z vsem srcem: Roza . . . hči gorenjskih planin . . . Zarja sreče njegove se svita pred njim kakor nov dan, poln sreče in zadovoljstva . . . Roza — bodoča mila ženica — mu bo s svojo nežnostjo in dobroto ožarjala življenje . . .

Sredi stisnjene doline leže polja tiho in mirno, pokrita s snegom . . . Čakajo nanj, da pride in jih razorje . . . Z ljubeznijo in skrbjo bo oral in delal na svoji zemlji, ki jo je že dolga leta rosilo s svojim potom tako srčno ljubljeno bitje . . . Zemlja v sončnem svitu pomladnega neba, a on orje in seje in posluša pesem škrjančka, ki trepeta nad njim . . . Te misli so mu vzbujale neutešljivo hrepenenje po ljubljene dekletu in polju v pomladni lepoti.

Uničene so lepe sanje! . . . Zarja umira, kakor po sončnem zahodu . . . Strta je mladost, strto življenje . . . Strežnik se sklanja nad posteljo, gleda, posluša . . . Še tli iskrica življenja v mladem, močnem telesu, ki leži pred njih nepremično kakor v gori hrast, podrt pod silo viharja . . .

Na vratih se prikaže Roza v spremstvu polkovnega zdravnika. Prišla je v hrvatsko prestolnico k bolnemu ženinu . . .

Zdravnik ji je molče pokazal posteljo, na kateri je ležal Ivan, in se s poklonom poslovil.

Zajokala je na glas. Polagoma so se bolniku odprle trudne veke in se z boječim pogledom srečale za hip z njenimi solznimi očmi.

»Ivan, moj Ivan!« je zaklicala in se sklonila k njemu, a on je ni slišal — —

Tiho jokaje je sedla na stol poleg postelje.

»Ne jokajte, gospodična!« jo je tolažil strežnik. »Gospodje zdravniki upajo, da ozdravi. Nevarnost za življenje je bila, a sedaj se obrača na boljše.«

Žarek upanja ji je posvetil v srce, ko je slišala te besede. Vendar so tekle solze nevzdržno.

Ko je prejela brzovavko, se je onesvestila . . . V skrbni materni negi se je kmalu zavedla in pretresljivo zajokala. V bolnišnici je. Ali ga bo še našla živega? Ali . . .? Oblekla se je za pot in v koprnečem strahu in negotovosti odpotovala v Zagreb . . .

Zdaj je pri njem . . . Vsa velika ljubezen je zažarela z nepremagljivo močjo v njeni duši. Ni videla drugih postelj, na katerih so tuintam ležali bolniki, ni čutila težkega zraka v sobi, močnega duha po raznih zdravilih,

ki je plaval po njej, ni slišala kako nekateri bolniki vzdihujejo v svojih bolečinah. Molčala je in nepremično zrla v ubogega Ivana. Ena sama misel, ena sama želja je bila v njenem srcu: da bi ozdravel . . .

Zazvonil je električni zvonček. Strežnik je pozdravil in ganjen odšel s tihimi koraki iz sobe.

Roza je ostala sama pri Ivanu.

Sredi sobe je gorela motna luč, bolniki so večinoma pospali, le tuintam se je kdo brez miru premetaval po postelji in vzdihoval. — Zunaj je padal sneg . . . Bogato razsvetljene ulice se bleste. Radost je prišla v vsak dom. Vse slavi rojstvo Boga, vse se raduje . . .

V hiši žalosti, kamor hodi smrt tolikokrat v goste — ni prelestnih čarov božičnega večera —

Žalostno, samotno je bilo v duši ubogega dekleta, ki je čulo ob postelji težko ranjenega. — Bog ve, ali se še vzdrami iz težke nezavesti? Bog ve ali ozdravi?

Ni vedela odgovora na ta vprašanja. Vzela je rožni venec v roko in začela moliti, da bi novorojeni božji Sin v bornem hlevčku na betlehemski poljani — pred zidovjem ponosnega mesta Herodovega — ublažil njegovo bol, popravila dragemu odejo, rahlo prijela njegovo negibno desnico in poslušala, ali še diha . . .

Počasi je potekala v koprnečem nemiru ura za uro.

V vseh cerkvah so zadoneli zvonovi, vabili so, peli pesem zahvalnico Detetu — Kralju; njihova pesem je vabila »ljudi dobre volje« v prelesto razsvetljene hiše Gospodove, da se poklonijo — svojemu Odrešeniku.

V bolniško sobo je prišel službujoči asistent pogledat Ivana. Ko je delo opravil, ga vsa v solzah vpraša Roza:

»Gospod zdravnik, ali je kaj upanja?«

»Njegova močna narava lahko mnogo pripomore,« odgovori prijazno zdravnik. »Opozoriti vas moram, gospodična, da se lahko bolnik vsak trenutek prebudi iz nezavesti. Vaša navzočnost in hipno razburjenje je lahko usodno za njegovo življenje. — Vem, da to ni namen vašega obiska, zato prosim, da pustite bolnika samega. Bodite prepričani, da storimo kar je v naših močeh, da ne pride do najhujšega!«

Roza je razumela migljaj. Zamišljeno se je dvignila . . . gledala nekaj časa s povezami zastrto obličje in blede ustne, ki so s prvim poljubom osvojile njeno srce, pripeljale skupaj njiju pot: in zvezale njiju duši . . . Mislila je na pretekle dni, ki sta jih skupaj preživela, na veselje in žalost, ki ju je spremljalo v njih, na življenje, ki ju je tako čudno združilo in ju zdaj ločuje . . .

Prepolna hrepenenja, a v junaški samoodpovedi je pritisnila na njegove smrtno blede ustne dolg poljub, zajokala bolno in krčevito, saj je njen pogled zaman iskal odseva njegovih pokojno zaprtih, sedaj nemih očeh —

Sneg pada, pada . . . Močna svetloba uličnih svetilk prodira skozi fantastični pajčolan, pretkan s padajočimi snežinkami, ustvarja sliko, ka-

kor bi okrog visokih oken monumentalnih zgradb viseli beli akacijini cvetovi... In ljudje, zbrani v toplih sobah ob razsvetljenem božičnem drevesu, slave največje čudo sveta — rojstvo deteta Jezusa. Nocoj gore sveče vso noč, ker je prišla Svetloba Svetlobe. Celo noč skozi okna velikih palač kakor tudi siromašnih koč na periferiji mesta sije svetloba, ker je pod vsakim krovom božič.

Roza se je opotekla na ulico... Prestala je izkušnjo, kakor jo še ni nikdar čutila v življenju. Vendar je skušala varati samo sebe s prirojenim čutom ljudi, ki morajo računati z najhujšim... V njej je še tlela iskrica upanja, da pride lepega dne pismo, v katerém ji bodo zdravniki izjavili, da je ozdravljena gotovo...

Napotila se je dalje, ne da bi se ozrla nazaj na bolnišnico. Preveč bridkosti je bilo v nji, da bi mogla gledati nemo, osorno poslopje. Božični zvonovi so povzdignili svoj klic, lovili se nad svetlim in ponosnim Zagrebom in mu peli mogočno pesem. Roza je hitela naprej — pred jasli nebeškega Mesija jo je gnalo srce... Njemu bo potožila svojo veliko bridkost...

Po zasneženih ulicah so vrveli ljudje, zaviti v gorke obleke, obuti v gumijaste škornje. Vse je vodila pot v isto središče, v hram božji — pred oltar Novorojenega —

Roza je neizrečeno trudna pritavala v notranje mesto. Svetlobne reklame so se utrinjale in prižigale, pestro so mežikale v vseh barvah. Ne — to ni vzbujalo njene pozornosti. S pojemajočimi močmi se je opotekala naprej, kamor hiti toliko drugih... Pred očmi ji je kot zadušen krik neprestano lebdel privid — strahovito razmesarjen obraz v soju brlečih božičnih sveč... Ali bo usmiljeno božje Dete blagoslovilo iskro upanja z neomajno vero v ozdravljenje njenega Ivana?... Ali bo — —? Saj bi v svoji globoki, iskreni ljubezni zanj rada potrpele najhujše muke... Oh, da bi ga Bog čudežno obvaroval! —

Sveta noč.

Na zemljo se vrtinči sneg, osiplje se kot brezpregledna jata drobnih belih cvetov... Zvonovi slovesno pritrkavajo... Jezus se rodi v štalici — ljudem v odrešenje... Velika stolna cerkev z bajno razsvetljenimi okni poziva k sebi... Pridite...

Roza se je s poslednjimi močmi privlekla do veličastne katedrale. Žgoča bolečina in strah jo je prevzel, mračna slutnja ji je zaključevala v sencih ter okrutno zadušila v očeh zapoznele solze. S stisnjenimi ustnicami je hotela zajeziti v sebi žalost, ki se je pekoča zagvozдила v srcu... Pohlevno je obstala pred portalom svetišča, kamor so se nenehoma stekale gruče meščanov, ki so prišli k polnočnici. Vsi so hiteli mimo in nikdo se ni zmenil za blado, komaj vidno drgetajoče dekle, pogreznjeno v val grenkobe... Naslonjena na marmorni steber je izgledala kakor okamenel lik... V cerkvi so zabučale orgle, zapeli so drobni zvončki. Takrat je stopil v bogatem ornatu služabnik božji pred oltar, da ob številni asistenci sobratov daruje polnočno mašo v slavo in čast Gospodovo.

Roza onemogla stoji na svojem mestu. Trepeče. Misli: Sanje so. Bridke in neusmiljene. Ah, ne — ne tako . . . Za pustimi, polumračnimi zidovi leži mladenič v povojih bele tkanine. Svetli kodrast lasje so mu padali na jasno čelo. Črne oči so gledale veselo v svet, ustnice, kakor dva draga kamena, so se nasmihale. — Bog ve, morda že leži mrtev, in nikogar ni pri njem, da bi zmolil zanj očenaš in mu želel večnega počitka. In zopet ji je zadrhtelo srce v nejasni slutnji: Morda pa se je zavedel, odprl oči in zašepetal: »Kje si, Roza — moja prva ljubezen!« . . . Odgovora ne bo. Kakor v sanjah je slišala odmev svete pesmi:

Radujte se narodi
ko čujete glas,
da se Jezus porodi
v blaženi čas! — —

Visoka pesem cerkvenih pevcev se je zlila z božjo besedo iz ust njegovega služabnika: Rodil se je Sin božji — spočet od svetega Duha.

Po končani polnočnici se je usulo iz cerkve ogromno ljudi. Vse je radostno odhajalo domov k sladkemu počitku. Roza se je ponovno znašla na ulici . . . Ni vedela ne kod ne kam . . . Gazila je celec; globoko v snežno mečavo so se vdirale otrple noge. Vse se je porazgubilo v tople sobane, le ona je sama, zapuščena, pozabljena . . . Zatopljena v težke misli je zašla v stransko ulico, kjer je vladal mrk in tesnoben mir . . . Ledene roke noči so jo sprejele v svoj objem . . .

O, saj ni mogoče, o, ali je res vse izgubljeno . . .?!

Starodavna božična pesem »Sveta noč, blažena noč — —« je uspavala »rožo gorenjskih planin«, kakor mila materina uspavanka. Še malo časa in ona je trdno zaspala, odeta z belim snegom — —

Policijsko poročilo je bilo kratko: Danes za časa zornice najdena je nedaleč od Kaptola zmrznjena mladenka, katera je bila prepeljana v mrtvašnico na Mirogoju. Pri sebi ni imela nikakih dokumentov in njena identiteta ni ugotovljena.

Ko so Rozo pokladali v belo mrtvaško krsto, je v tihi sobi vojaške bolnišnice ugašalo življenje vojaka, ki je umirajoč izrekel poslednjo, edino besedo:

»Roza!« — — —

Samaritanska roka mu je zatisnila oči, katere so z medlim pogledom iskale njo, katere ime so izgovorile osinele ustnice, preden so se zaprle v smrtnem molku . . .

Sorodni duši sta se strnili ko plahi snežinki in pohiteli v večnost — —

MATI

*Kdor svojo mater časti,
je kakor oni, ki zaklade nabira.
Sirah.*

Iz spominov

Bilo je 4. sušca leta 1929. Takrat me je Gospod Bog pokoril. Na poldici pred mostom v Kandiji sem si zlomil in izpahnil nogo v gležnju. Usmiljeni bratje so me sprejeli v svojo bolnišnico. Deset dni in noči me ni poljubil blagodejni spanec, dokler mi ni zdravnik s težavo naravnal kosti. V dolgih, mučnih nočeh je bil moja edina tolažba rožni venec. Prsti utrujenih rok so prebirali jagode. Tedaj sem se zavedel resnice: »Nobena stvar ne prinese več življenja v dušo kakor trpljenje; uničuje vse, kar je v duši gnilega.«

Žepna ura na nočni omarici je enakomerno tiktakala iz dneva v noč in iz noči v dan. Ko se je začul v kapelici jutranji zvon, sem vedel, da je peta ura, da bosta maševala drug za drugim p. Bernard in p. Leopold in da se bo skoro prikazal na vratih s širokim smehljazem moj strežnik br. Mohor. Tako sem petindvajset dni in noči preležal v bolnišnici.

V tistih dneh in nočeh sem prehodil v spominu vse svoje življenje. Na tej poti sem srečaval toliko obrazov. Prvi pa je bil obraz moje drage matere, ki je spala že dve leti blažen sen na božji njivi na Holmcu pri cerkvi sv. Danijela. Pomladne sapice so ji nosile prve pozdrave od morja in iz Vipavske doline. Sivi apnenčasti grebeni Kovka in Nanosa bodo skoro ozeleneli, travniki in senožeti se bodo odeli s pisano odejo cvetic in trav, drevje bo vzbrstelo in vzcvetelo, lastovke, škrjanci, penice, kosi in slavci bodo ubirali pomladne pozdrave moji skromni rojstni vasi Sanabor, ki leži v žlebnatem severovzhodnem odcepku Vipavske doline.

Z materjo sem se pogovarjal, z njo sem kramljal v nočeh brez spanja, gledal njene ljubeznive oči, njena suha, uvela lica, koščene, žuljave roke, ki so le dobrote delile in blagoslavliale, delale vse življenje od ranega jutra do pozne noči, njena brže mala kot srednja postava je bila upognjena od trpljenja in žrtev. Njene majhne ustnice so zdaj komaj slišno šepetale sladko in milo govorico, kakor sem jo čul mlad, nebogljen otrok, zdaj lepo in proseeče govorile doraščajočemu dečku, zdaj se glasno razgovarjale z odraslim fantom.

Velikokrat sem mislil na te pogovore, velikokrat sem mislil, da jih zapišem ljubi materi v spomin.

Šele po dolgih letih sem se odločil za te skromne vrstice. Moja beseda je postala med tem okorna in počasna. Vodite mi jo vi, draga mati, dajte ji gibčnosti in gladkosti, ki sta bili vam lastni. Dajte ji mnogo žarečih žarkov velike božje ljubezni, ki nikoli ne mine, dajte ji mnogo božajočih pramenov, ki lajšajo bol in trpljenje in lečijo rane.

Prvi koraki v življenje

»Kje naj začneva, da ne bo najin pogovor dolgočasno in nesmiselno besedičenje? Ali pri križu, katerega ste me učila delati, ko še nisem oblekel prvih hlač, ki ste mi jih sešili? Ali pri jutranji molitvi k angelu varuhu, ali pri tisti stari lepi večerni:

»Pojdimo spat,
Bog je zlat.
Pojdimo gledat, kaj Marija dela.
Na stolčku sedi sredi raja
in verne duše napaja.
Pojdimo tja tudi mi,
da še nas napoji
in v sveti raj posadi
na večne čase. Amen.«

Ali pri očenašu in Zdravi Mariji? Ali pri šestih resnicah in 10 božjih ter 5 cerkvenih zapovedih in 7 zakramentih, ki ste mi jih priučili preden sem okusil šolsko učenost enorazrednice pri fari na Colu? — —«

„Če sem Te učila, da Te je Bog za to ustvaril, da bi ga častil, molil, mu služil vse dni svojega življenja, srečno umrl in vžival rajsko veselje, sem storila le svojo materinsko dolžnost. Skoro bi te ne mogla učiti, vzgajati, te negovati, ne ti prepevati in te božati. Ko si bil star leto dni, si se prekucnil v bajer blizu hiše. Iz bližnje njivice sem prihitela in te rešila smrti.”

»Če bi bil umrl tedaj, ne bi bilo treba v življenju okusiti toliko bridkosti, trpljenja, razočaranj in bolezní!«

„Kako napačno govoriš! Naše zasluženje in naš napredek ni v mnogih prijetnostih in tolažbah, marveč v velikih bridkosti in težavah. Naša dolžnost je, da delamo po božji volji. In koliko prilike ti je za to dal ljubi Bog!”

»Draga mati, vem, da ste brali in molili skoro sleherni dan iz Tomaža Kempčana. Ko je vse spalo in počivalo, ste Vi še klečali pred starim, velikim razpelom. Križani Vam je bila moč in tolažba na križevem potu življenja. Od trinajst otrok so Vam ostali trije in še od teh sva dva, jaz in polsestra, betežna, le Jože na domu v zdravju gospodari. Od desetih sta Vam umrla Micka in Tonček v šestnajstem letu zaradi pljučnice in vnetja rebrne mreže, triletna Francka se je ponesrečila pri ognjišču in izdihnila radi opeklin, štiriletno Pepico je pobrala sušica, osemletno Roziko pobil nagrobni spomenik, ko je objela in poljubila križ, drugi so za večno zaspali v nežni detinski dobi in šli med krilatce. In moj oče se je prehladil v gozdu, ko nisem bil še niti rojen in je po polletnem bolehanju umrl, ko sem jaz komaj dobre tri mesece gledal luč sveta. Poročiti ste se morali čez leto dni, ker moj stari, 70 letni ded ni mogel več kmetovati. Veliko ste morali z drugim možem potrpeti. In koliko bolečin so Vam povzročile krčne žile skozi več kot 20 let! Te bolečine so se povečale zadnjih 14 let; brcnila Vas je krava in Vam prebila žilo od-

vodnico na nogi, da Vam je zdravnikova spretnost komaj rešila življenje. In zadnji dve leti je Vaš želodec slabel. Glodal je na njem zavraten čer in Vam prinesel v 67. letu starosti smrt. A vse težave in nadloge Vas niso strle. Videl sem Vas v bolesi in trpljenju vedrega lica. Vem, kje ste jemali tolažbo v težkem življenjskem boju.«

„Iskala in našla sem jo samo pri onem, ki je pot, resnica in življenje, pri Gospodu v sv. Rešnjem Telesu.“

»Oddaljila sva se od predmeta. Povrniva se v mojo otroško dobo, v leta nedolžnih iger, ko smo z Ambrožičevim Franckom in Kobalovim Poldkom zbijali kozo, ko smo otroci pod Bizjakovim kozolcem zbirali zlate barvice, ko smo se skrivali in iskali, nagajali in podili, vozili kola, nabirali šmarnice za Marijin oltar, ko smo v zlatem soncu posedevali na skladovnicah drv in hlo-dov ob potu v vasi in si napol šepetaje pripovedovali neznansko zanimive zgodbe in pripovedke: o rojenicah in sojenicah, o povodnem in divjem možu, o kralju Matjažu, ki spi pod Nanosom in se mu brada ovija že sedemkrat okrog mize, pa se nekoč prebudi, plane iz gore, zbere sveto vojsko in pre-maga vse sovražnike slovenskega rodu. Ded Andrej je prišel do nas, prisedel in pripovedoval, kako je medveda streljal s staro puško na pihalnik, ki se ni hotela sprožiti, pa je pobegnil zadnji trenutek na drevo in se skrnil med veje, ker bi ga sicer medved raztrgal; kako je ustrahoval risa v nanoških gozdovih, podrl smreko, da ga je ubila, kako je vozaril doge in žaganice v Trst, Gorico in Videm. Pripovedoval je o polšjem lovu v jesenskih nočeh po Zasadi in Pivškem gozdu. Po stotine jih je ujel, zlasti v vihnih nočeh na proglje, jih odrl, kožice dobro prodal za polhovke in kožuhe, meso cvrl in pekel, mast pa porabil kot mazilo za rane in zoper ujed v drobovju. Ko je tako tekla dedu pripoved, je prignal ovčar Peter s pašnikov ovce. Vsa vas je takrat gojila ovčjerejo, po 30 do 50 ovac je imel vsak kmet in dobival lepe dohodke od volne in jagnjet in sira, ki ga je poleti izdelovala sirarnica na Orlovšu ali pri Lipah vrh Nanoške planote.

Pred ovčarjem Petrom je korakal velik, kosmat pes. Jaz sem imel v roki kos kruha. Pasja mrcina se nam je približala in dobrikala; vrgel sem ji kruh in jo pogladil po hrbtu. Bes te plentaj! V zahvalo je hlastnila po moji de-snici in me ugriznila tako, da se mi je poznalo 7 zob. Prestrašil sem se in jo odkuril s krvavo roko domov. Izprali ste mi rane s tropinovim žganjem in mesec dni mazali z jazbečjo mastjo in jih prevezovali. Celo domačo lekarno ste imeli, da ni bilo treba za navadne bolezni in lažje rane zdravnika. Ovčar je pa kmalu potem moral dati psa ustreliti, ker je bil ugriznil še staro bera-čico Tafenco in bogatega kmeta Smodina.

Da, otroška leta so bila lepa. Vsaka bol je bila hitro pozabljena, vsaka solza se je čez trenutek posušila sama na licu, vsako bridkost je zabrisala sledeča radost. Skoro samo sonce vidi otrok, dežja še opaziti noče. In to je sreča prve življenjske pomladi. Same cvetoče rože, nič bodečega trnja!

Da, res skoro sami sladki in sončni spomini na pomlad, poletje, jesen in zimo v tistih dneh, na lastovke, ki so gnezdile pod pleno in žgolele sleherno jutro tako glasno in lepo, da se mi je zdelo njih gostolenje kot petje božjih krilatecv!

»Lepi so spomini na zimo! Na sneženega moža, kepanje, sankanje po snegu in drsanje na ledu. Mnogokrat sem bil kregan radi slednjega, ker sem strgal podplate, da je bilo joj.«

»Lepi so spomini na te nedolžne otroške zabave za te, jaz sem pa pogosto drhtela v skrbeh, ko te ni bilo zlepa domov, da se ti ni kaj zgodilo, ko si za sadjem stikal, plezal po drevju in se sankal in drsal! Pozabil si že, da si padel na ledu in se pobil na kolenu in glavi, da si hodil obvezan mesec dni. Pozabil si že, da bi te bil skoro pičil gad tam pod češnjo v Črnilu. Zadnji trenutek si ga še opazil in zbežal. Meni se zdijo lepši spomini na velike praznike.»

»Da, zelo lepi so ti spomini na božič, Tri Kralje, cvetno nedeljo, veliko noč, binkošti, sv. Rešnjje Telo, Veliki in mali šmaren in na lepe običaje ob teh praznikih! A jaz njihovega pomeza takrat še nisem doumel. Šele v šolskih letih je prišlo globlje pojmovanje, da me je ganil veliki čar njih poezije in svetosti. Pač pa so mi ostali iz tistih dni v najlepšem spominu štruklji. Tako dobrih nisem jedel v življenju nikoli več, kakor ste jih znali Vi napraviti ob velikih praznikih in godovih. V nobeno gospodinjsko šolo niste hodili, pa ste umeli kuharsko umetnost preprostih domačih jedil in mesenja in peke potic in štrukljev, maslenega kruha in božičnega poprtnjaka in velikonočnih menihov. Zavidali ste mlade gospodinje, ki so se boljše kuharske umetnosti naučile v gospodinjskih tečajih in šolah. A tudi Vi ste se od njih marsikaj priučili, marsikaj iz knjig pobrali.«

„Človek se uči do smrti. Tako tudi gospodinja.“

(Dalje prih.)

S. D.

Kako si Ti naša!

Kako si Ti naša, Marija Pomagaj,
in narod slovenski, kako je ves Tvoj,
Marija Pomagaj!
Vsak dan smo ob Tebi
v sreči, v nesreči; vsi mali, ubogi
in zdravi in bolni: Marija Pomagaj,
Ti nas poslušáš in gledáš dobrotno.
Družinica Tvoja smo, Ti si nam Mati.
In upanie naše Tvoj Sinec je zlati,
Marija Pomagaj!
Smehljaj in pogled Tvoj
smo v duše si dali,
z njim bomo, Marija
odzdaj potovali,
Marija Pomagaj!
Ko pot bo pretežka pa pridemo spet
pomoči iskat in Tvoj dobri pogled
Marija Pomagaj!

Ani Salmič:

Pozdrav božjemu detetu

Pridi, pridi, božje Dete,
in prinesi božji mir!
Pridi, sredi noči svete,
naš rešitelj in pastir!

Naša srca so postlana,
bolj ko trde jaslice;
srečna molijo te vdana,
rajsko milo Detece.

Dete revno, Kralj mogočni,
kdo zavzet bi ne strmel?
Človek, vendar Bog brezskončni
kdo ljubezen bi umel?

Prosimo Te, blagoslovi
nas, ki vsi smo Tvoja last!
Duše, srca nam, prenovi,
naj gore, le Tebi v čast!

Julija Pajman:

Sveti pogovor

Mati in Sin!

Ali Vaju smem motiti, ali smem pristopiti in pobožati te ročice, poljubiti to čelo, pogledati v te nebeške oči? Toda na Vama je vse tako čisto, tako belo in neomadeževano, da si tega v svoji grešnosti kar ne drznem, zato bom samo od daleč prisluškovala Vajini govorici in blagrovala oči Device, ki gledajo in občudujejo večno in nedosegljivo Luč, ta ušesa, ki se odpirajo božji besedi, te roke, ki bodo nosile Večnega, ta kolena, bolj vzvišena kot prestol kerubinov, ki bodo dobivala vedno novih moči, kadarkoli bi hotela omahovati. In te noge, katerim bo božji zakon svetilka, ki bo razsvetljevala pot.

O prevzvišena Gospa, Tvoje božje Dete se je moralo pravkar zbuditi, ker vidim, da si odložila delo, vedno vsa zaskrbljena za svojega Otroka. In kaj Ti zdaj pripoveduje ta kraljevski Otroek? Saj vem, da Ve, matere, razu-

J. d' Argoat:

Božji pogovor.

(Divine conversation).

mete govorico svojega novorojenčka. Tvoj otrok pa ni otrok bolečin — peperit sine dolore — je cvet, ki se je razvil na bilki Jesejevi ob blagodejni toploti svetega Duha. In Ti brezmadežno zrcalo očetovega veličastva, Ti podoba popolne dobrote božje, poslušaj njegovo božansko govorico!

Ali ne bi tega svojega kraljevskega Otroka hotela poprositi, potem ko bosta končala svoj sveti pogovor, naj se za hip obrne tudi k nam ubogim grešnikom, naj dvigne svojo božjo ročico in nam podeli svoj blagoslov? Samo enega bi Ga radi prosili, da nam za svoj rojstni dan podari malo tistega miru, po katerem tako zelo hrepenimo in nam ga svet dati ne more. Da svojo luč in blagoslov razliže tudi na vse one, katerim tema sovraštva zastira pogled, na vse one, ki nočejo videti prosečih ročic Njegovih bratcev in sestic, prezebljih starčkov, zapuščenih vdov in sirot.

Daj nam, o dobri Jezušček, da se za Tvoj rojstni dan malo poveselimo s temi Tvojimi bratci in sestricami, da pohitim v njih zapuščene, mrzle domove, katere roka usmiljenja tako redko odpira. Tvojega veselja bi jim radi ponesli, posegli bi po teh mrzlih, gubastih dlaneh in jih povedli k Tvoji zibelki, da se malo pogrejejo.

Preden pa Te jaz zapustim, Ti Detece božje, bi Te rada prosila, da mi vsaj za svoj rojstni dan obrišeš solzo, ki mi vedno sili v oko, da mi podeliš milost, da Ti bom v veselju služila, nikoli omahovala, vse neumevanje in trpljenje iz ljubezni do Tebe rada prenašala in ga polagala v tehtnico, od katere bo nekoč odvisna večna moja usoda . . .

F. J.:

TRNJE

Povest

23. januarja . . .

Danes je nedelja in moj rojstni dan, dvajseti . . . Še pred nekaj meseci sem upala, da ga bom praznovala že v službi kot učiteljica, pa naj bi bilo že kjerkoli, četudi v najbolj zakotni hribovski vasi ali na madžarski meji. Pa upala sem zaman. Danes sem praznovala rojstni dan še vedno kot brezposelna učiteljica kandidatka, enako kakor lani . . . Brezposelna sem zdaj že torej poldrugo leto. Več kot petsto dni, moj Bog, tako težkih, dolgih dni! Kako bo drugo leto? Lani sem bila še polna upanja, letos pa se bojim misliti na bodočnost . . . Pogosto se čudim, kako naivno otročje smo bile na učiteljskihi, ko smo si predstavljale bodoče življenje, ki je čakalo na nas zunaj starih, sivih zidov, tako lahko in srečno. Danes te naše tedanje naivnosti že skoro ne morem razumeti. Ali smo bile slepe? Zdaj bi bila vesela, če bi smela še vedno sedeti v svoji stari, majavi, razrezani klopi, v razredu, na kateri je bilo toliko vdolbenih spominov na rodove še izpred vojne. Kako zanimivi so bili tisti v les vdolbeni stavki, nemški in slovenski! Nekateri resni in trpki, drugi kar razbrzdano veseli, ali pa vedro mirni in polni življenjskega poguma. Tako dragi so nam bili. Zdelo se nam je, da smo osebno

poznale vsakogar izmed onih, ki so z nožičem dolbli v les svoje misli, morda v uri, ko je sedel na katedru najbolj dolgočasen profesor, ali pa zadnji dan, ko so jemali slovo od šolskih klopi . . . Tudi me smo vdolble v klop svoja imena in stavke, vkljub vsem predpisom in prepovedim. Nekatero so morale tudi v resnici plačati nekaj dinarjev kot kazen, ker jih je pri »barbarskem, Vandalov vrednem ruiniranju šolskega pohištva« zalotil naš stari, debeli razrednik, ki je bil vedno jezen na nas, ker je sumil, da se mu za hrptom posmehujemo, kot delajo to mlada, od zdravja in neugnanosti kipeča dekleta vedno, tako da se tudi ni motil. A kaj je pomenila tista kazen! Smejale smo se godrnjavemu razredniku v obraz in se veselile svojih vdolbenih umetnosti. Spominjam se, kaj sem sama vrezala v klop. »Lidija Mlakarjeva — 28. V. . . .« in spodaj: »Kako sem vesela življenja! . . .« In moja sosedo v klopi, mala, vesela, okrogla Alenka, ki je imela tako svetle modre oči in mehke plave lase, vedno nekoliko kuštrave, ker smo imeli vsi tako veselje grebsti po njih in jih mršiti, je napisala: »Sreča je v ljubezni!« Temu smo se morale smejati in smo jo še dolgo s tem dražile, toda v srcih smo verjele isto kot mala Alenka . . . Danes, še ne dve leti po tistem, pa kar ne morem verjeti, da sem jaz isto dekle, ki je takrat tako iskreno izpovedalo: »Kako sem vesela življenja! . . .« Danes ga nisem vesela . . . Vsaj takšnega ne, kakor ga moram živeti. In o mali, plavolasi, rdečelični Alenki, ki je bila takrat vkljub temu, da so že hodili višješolci z gimnazije za njo, še pravi otrok, sem pred nekaj dnevi brala v časniku. Čisto slučajno. Naš trgovec v vasi mi je zavil kos mila v časopisni papir, in doma sem pri razvijanju vrgla pogled nanj. Kot bi me bil kdo močno udaril, mi je bilo, ko sem prebrala tisto majhno, pravzaprav nezanimivo novico. »*Poizkus samomora*: V Murševovi ulici v hiši št. 4 so našli nezavestno 19 letno dekle Alenko Verdnik. Prepeljali so jo v bolnišnico. Zdravniki so ugotovili zastrupljenje z lizolom. Vzrok je baje brezposelnost in nesrečna ljubezen. Njeno stanje je nevarno.« Nič drugega. Toda ali ni to dovolj?

Uboga mala Alenka! Morda je že mrtva . . . Pa to je tako težko verjeti. Meni celo, ki sem tri leta sedela poleg nje in si je ne morem drugače predstavljati, kakor okroglo, rdečelično in srečno, kakor je bila vedno, in kakor smo jo imeli vsi tako radi, ki smo jo poznali. Še godrnjavi razrednik je bil z njo manj strog, kakor z nami ostalimi, in ji je brez sarkastičnih opazk oprostil ure, ki jih je izostajala od pouka, tudi če se je izgovarjala z glavobolom. Tega ni storil pri nobeni drugi. Pa kdo bi ji tudi bil mogel reči žalo besedico . . . ?

Ali je res tako tisto življenje, po katerem smo hrepenele in katerega smo si slikale v tako živih barvah, moja uboga Alenka? Bojim se, da je . . .

Toda jaz mu nočem podleči, kakor mu je mala Alenka. Hočem vzdržati in se boriti z njim!

Ne vem, zakaj sem danes tako čudno žalostne volje, saj rojstni dan je navsezadnje vendarle vesel praznik za človeka. Morda zato, ker mi ni nihče čestital . . . Toda ne! Mačeha se res ni zmenila za to malenkostno dejstvo, ves dan se ni spomnila name, toda oče se je pri obedu vendarle domislil, da

ima njegova edina hčerka danes rojstni dan in da se takorekoč poslavlja od mladosti. In mi je pristrčno čestital. Bolelo ga je, ko njegova žena ni storila tega in je mirno jedla svojo juho naprej.

»Ne bodi vendar otročji, Edvard!« je rekla s pridržano jezo. Oče jo je samo nekako plaho in v zadregi pogledal ter molčal. Ne razumem, kako da ga ima ta ženska tako v oblasti. Saj se je kar boji. To mi nekako brani, da ne morem gledati nanj s takim spoštovanjem, kakor bi rada. Toda hvaležna sem ti vendarle, očka, da si se vsaj spomnil svoje Lidije, kakor nekdam, ko sem bila še čisto majhna in je bila še mama živa . . . Toda saj se tistih dni še komaj spominjam. Bogve, ali se jih oče? Zadnje čase je zelo tih in mene se izogiblje. Prej sem mislila, da ga je okužila mačeha s svojo nerazumljivo mržnjo do njegove hčere, »ki je vendar že stara dvajset let, pa jo še morava vedno le midva rediti s svojimi žulji, da lahko po tolikih letih študiranja v miru in udobno pase svojo brezposelnost« . . . Toda vem, da sem se motila. Očeta morda samo vest peče, da mi je pripeljal tako drugo mamo v hišo. Pa saj ni sam toliko kriv . . .

Oh, da, in še nekdo mi je voščil: Cebejev Tine . . .

. . . Toda čujem mačeho, ki godrnja na postelji v sosednji sobi, zakaj tako dolgo svetim, zato moram končati. Luč je res draga . . . Saj tudi vem, da tale dnevnik, ki sem ga kar nenadoma začela pisati, nima nobenega smisla, razen morda tega, da lahko njemu zaupam, česar sicer ne morem nobenemu človeku, in da v njega izlijem nekaj grenkobe, ki se mi je v tem poldrugem letu, odkar »prodajam doma brezposelnost«, kakor pravi mačeha, nabrala v srcu . . .

25. januarja . . .

Danes je zadela vso našo družino velika nesreča . . . Oče, ki je nadučitelj tukaj v vaški šoli, je nenadoma prejel odlok, da je upokojen. Zelo je potr, kar ne da se potolažiti. Najhuje ga boli to, da ne bo mogel več živeti med svojimi dečki in deklicami v šoli, ki so mu povzročali toliko skrbi in mu docela pobelili lase, a jih ima vseeno tako zelo rad, da se bo le z največjo težavo ločil od njih. Gotovo ga tudi boli, ker je zdaj takorekoč dokončno potisnjen v kot, ta odlok mu je znamenje, da je že prekoračil moško dobo, da ima pred seboj le še onemoglo starost in smrt . . . Tako dobro čutim, kako ga to boli, ko bi še tako rad delal in učil, dasi sam o tem ne govori. A iz oči mu sije bolečina. Ko sem ga gledala, mi je šlo skoraj na jok. Mačeha, ki bi ga pa morala najbolje izmed vseh razumeti in čutiti z njim, pa vsega tega ni opazila. Da, zagnala je oglušujoč jok in stok, a ne zaradi očeta, ampak zaradi — stanovanja, ki smo ga doslej imeli v šoli, in plače, ki bo odslej naprej mnogo manjša, premajhna za najskromnejše življenje, kakor se ji zdi. Posebno še, ker bodo morali živeti od nje trije ljudje . . . Dobro sem čutila, da je to letelo name. A molčala sem in se vgriznila v ustnice. Bolelo me je res, — pa še kako! — a kaj naj bi bila storila? Ji odgovarjala in jo tako razdražila, da bi spet začela z vpitjem, ki očeta tako boli? Ali naj bi bila raje spravila svoje stvari v kovček in odšla? Kam? Da, saj bi res najraje odšla

in se ji za vselej umaknila, ko bi le vedela, kam. Pa ne vem za kraj, kamor bi se mogla zateči . . .

Ali pa bi naj storila tako, kakor nesrečna mala Alenka? Ne, tega pa nočem in ne morem, preveč sem še zakoreninjena v življenje, saj ako prisluhnem vase, tudi v najbridkejših urah, še zmerom čutim, da mi živi v srcu še vedno upanje, da čaka nekje daleč, daleč vendar še sreča name . . . To upanje je morda varljivo, saj ga nosi vsak človek v srcu, tudi najnesrečnejši, tudi mala Alenka ga je nosila, in vkljub temu spila lizol . . . Pa upanje je le. In vere vkljub vsemu trpljenju tudi še nisem izgubila, kakor jo je morda Alenka, ki je bila nekdanj najboljša pobožnjaška izmed nas vseh v razredu. Vedno je imela polno svetinjc v škatli za svinčnike in kadar je bila vprašana, je tiščala v roki tisto, v katero je najboljš zaupala . . . Kako smo se norčevale iz nje! Zdaj pa je morda tudi ona obupala, ker same svetinjske pač ne pomagajo, treba je imeti tudi močno in pogumno srce in vsak dan živeti po veri.

Pa že spet sem zašla v modrovanje, zato bom raje končala. Zadnje čase pa sicer res ne manjka prilik in dogodkov, ki silijo človeka k razmišljanju. Kakor na primer današnji . . .

28. januarja . . .

Zadnje dni je pri nas kar strašno. Mačeha še od tistega dne ni naredila prijaznega obraza, ko je prišel odlok o očetovi vpokojitvi. Tudi proti očetu ne, kakor bi bil on tega kriv. Najbolj me pa boli, da hodi tudi sam tako potr in zgrbljen okoli, kakor bi se v resnici čutil krivega.

Včeraj mu je mačeha tudi očitala, da je tega sam kriv, da so ga vpokojili. Oče je skušal ugovarjati, ampak brez tiste odločnosti, kakor bi jo moral po mojem mnenju pokazati.

»Saj ne veš, kaj govoriš, Adela!« je dejal.

Ona pa je kar zasikala:

»Bolje kot ti!« je poudarila. »Le spomni se, kolikokrat sem ti rekla, da se vpiši v stranko, ki je na vladi, pa nisi hotel. Zdaj pa imaš!«

»Ampak Adela, tega vendar nisem mogel storiti, saj veš, da se to ne sklada z mojim slovenskim in krščanskim prepričanjem!«

Mačeha je zaničljivo zamahnila z roko in se namrdnila.

»Kaj bi dandanes s slovenskim in krščanskim prepričanjem! Tega lahko imajo drugi, ki jim ni treba skrbeti za kruh, ne pa ti! Glavno je kruh, ne pa prepričanje. Samo norci trdijo drugače.«

»Ljudje tudi umirajo za svoje prepričanje,« je rekel oče. »Poglej te-le na steni, saj so celo tvoji rojaki!« Pokazal je na fotografije Gortana, Bidovca in tovarišev, ki so visele na zidu v svojih črnih okvirjih.

»Ne govori mi o teh, to so bili pač norci! Kaj imajo zdaj od tega? Ustrelili so jih, oni pa bi lahko še zdaj mirno in srečno živeli, če bi bili pametni . . .« je odvrnila ona. Potem ga je pa pogledala in menila zaničljivo: »Sicer pa se mi zdi, da si tudi ti take vrste norec. Oni so bili vsaj mladi in nepremišljeni, ti pa si že star in bi bil že lahko prišel k pameti. Ko bi te bila le preje dobro spoznala, preden sem te vzela . . . !«

Kar zgrozila sem se, tako sovražen plamen ji je švignil iz oči. V tem trenutku bi se bila vrgla nanjo in jo udarila z vso močjo, ko bi bila oče . . . On pa je samo stisnil ustnice in se obrnil proč. Od tedaj ne govorita, očetu pa se pri obedu tako tresejo roke, da razliva juho po mizi. Zdi se mi, da je mačehi nekoliko žal, da je izustila kaj takega, toda noče ga prositi za oprostitev, saj ve, da se bo on prvi vdal. In to je slabo. Ta ženska ga bo uničila. Radovedna sem, ali bi postala mačeha bolj dobra z njim, če bi se jaz umaknila z doma? Saj vem, da sem njene neprestane slabe volje v največji meri jaz kriva, ker me pač ne more videti. Toda tako zelo si mojega odhoda niti ona ne želi, kakor jaz sama . . .

29. januarja . . .

Danes je prinesel časnik spet skoro pol strani dolg seznam imen novonastavljenih učiteljev in učiteljic. Trikrat sem ga natančno prebrala, toda mojega imena še vedno ni med njimi. Pač pa je nastavljena Severjeva Štefka, hčerka našega župana. Šele lansko leto je dovršila učiteljske, eno leto za menoj . . . Da, toda njen oče je pri stranki in bogat. Šele nedavno je imel v gostih nekega ministra . . .

Mene to niti toliko ne boli, toda mačeha je divja. Neprestano sili očeta, naj se odpravi v mesto ter se vpiše v stranko, potem pa naj obišče narodnega poslanca in se mu s strankino izkaznico v roki priporoči, obenem pa naj priporoči tudi mene . . . Oče molči. Kaj premišlja?

Ne, takega ponižanja ne sme vzeti nase! Vsaj po moji krivdi ne!

30. januarja . . .

Danes popoldne se je oče napil, česar še nikoli ni storil, kolikor pomnim. Sprva sem bila žalostna in sem mu zamerila, toda potem sem vse premislila in sem mu vse oprostila. Saj kje pa naj išče tolažbe zase? Ali doma? Saj bi jo povsod drugod preje našel . . .

Že v mraku je prišla k meni v vas Burnikova Lojzika. Je tri leta mlajša od mene, a lepo in krepko dekle. In predvsem zelo vedra, pogumna in samostojna, same lastnosti, ki jih jaz nimam, ali vsaj ne v toliki meri. Zato jo imam rada. Vedno sem vesela, kadar pride, kar se dogaja zadnje čase sicer bolj poredko, ker se boji mačehinega temnega obraza. Oče ji je umrl, ko je bila še majhna, mati pa je revna dninarica, in tudi sama je morala hoditi h kmetom na delo že od svojega desetega leta. Še prej pa je morala pasti krave, celo ko še ni hodila v šolo. Stanujeta v polrazpadli bajti v jelševju pod vasjo, sredi močvirja. In vendar jo včasih zavidam. K meni si prihaja sposojevat knjige, povestne in druge. Strašno rada bere in se uči. Vidi, da je to potrebno, zlasti ker je v svojih šolskih letih le tako redkokrat videla šolo od znotraj, delo je bilo pač bolj nujno, treba je bilo skrbeti za kruh, da ji ni bilo treba le prevečkrat stradati, ker se je itak dovolj pogosto dogajalo . . .

Nocoj mi je povedala, da je sprejeta na delo v tekstilno tovarno, ki se je ustanovila v bližnjem mestu. Bila je tega zelo vesela. Tamkaj si bo vendarle mogla nekaj zaslužiti, dočim je morala delati pri kmetih skoro samo za stanovanje v tisti razdrti koči in za hrano. Pa je morala biti še vesela. Zaenkrat je zanjo delo v tovarni precejšnja sprememba na bolje, pozneje pa

si bo že poiskala kaj boljšega. Rada bi se naučila kuhati, da bi lahko odšla kam za kuharico . . . Svet je tako velik . . . Smili se mi pravzaprav, premišljevala sem, kaj bo naredil svet iz te vesele, nedolžne deklice, toda treba jo je le pogledati in potem mi je lahko verjeti, da se bo znala boriti z življenjem, da ne bo padla, in če bo padla, da bo spet vstala . . .

Ko sva tako klepetali, se mi je nenadoma porodil v glavi sklep in še preden sem kaj premislila, sem jo prosila, naj skuša še mene vpisati med delavke tiste tekstilne tovarne. Bila je nekoliko začudena, toda rada mi je obljubila. Na kratko sem ji povedala, da sem obupala nad svojo učiteljsko službo, namreč da bi jo kdaj dobila. Doma pa vendar ne morem ostati. Oh, saj to je lahko razumela, ko se je ozrla v mačehin obraz . . . Kar jutri bo odšla v tovarniško pisarno, ki že posluje, je rekla.

Ko je odšla s knjigami, mi je bilo skoro žal, da sem jo prosila za tisto. Kajti zdi se mi, da me bo sram hoditi v tovarno, mene, ki sem toliko let študirala za učiteljico, ki sem bila vedno nekaj boljšega med vaško mladino, upraviteljeva hčerka . . .

Ampak to so samo predsodki. Živim v dobi, ki se ne ozira na predsodke meščanskih deklet in njihovih staršev. In predvsem si bom služila sama svoj kruh, nič več ne bom odvisna od očetove plače in mačehine slabe volje. In to bo sladka zavest . . . Vem, sprva mi bo hudo, a vztrajati hočem. Tovarna je manjše zlo kakor lizol, vsaj po mojem . . .

3. februarja . . .

Lojzika mi je prišla povedat, da sem sprejeta v tovarno . . . Doma nisem še ničesar povedala. Očeta bo bolelo . . . On si me gotovo v svoji ljubezni in v svojih tihih sanjah o moji bodočnosti ni predstavljal kot navadno tovarniško delavko . . . Jaz nisem kriva, če se njegove sanje niso uresničile . . .

4. februarja . . .

Danes sta se mačeha in oče spet prepirala, ali se naj oče vpiše v stranko in se gre ponižat pred poslanca. Nazadnje se ni oče nič več upiral. — Ampak to se ne sme zgoditi. Nikoli! Oče se ne sme ponižati.

5. februarja . . .

Danes je oče izjavil, da bo jutri odšel v strankin urad v mesto in k poslancu. Zdelo se mi je, da se sam sebi gabi, ko je to izrekel. Tega nisem mogla prenašati in sem povedala, naj zame ne skrbi, on in pa mačeha pa bosta mogla tudi z manjšo plačo izhajati, ako ne bo treba več skrbeti zame . . .

Bil je ganjen, a rekel ni nič. Mislila sem, da bo moja vest mačeho še bolj razjarila, toda nasprotno, kar nekam dobre volje je postala, ko jo je slišala. Najbrž jo veseli, da se bom morala tako »ponižati« . . .

6. februarja . . .

Oče ni odšel ne v strankino tajništvo ne k poslancu. In kar nekam vesel hodi okrog, kot bi se mu bil zvalil težek kamen s srca . . .

Kako sem tega vesela!

(Dalje prihodnjič.)

Franjo Neubauer:

Noč miru

Božična noč,
prišla, pojoč
Bogu si slavo
in mir ljudem.
Strmim v višavo,
poslušam nem!
Ti spet nad hlevom
z nebeškim spevom
Boga slaviš
in mir deliš.
A zadušeni
so spevi v meni.
Teži me vest,
duši bolest.
Ti me objemi,
ljubezni noč,
in bol odvzemi
in kes pekoč!
Veseli zapojem
naj brez jadu
v objemu Tvojem
Ti noč miru!

F. J.:

ANICA

(Konec.)

VI.

»Domov, domov, domov!« so tolkla kolesa brzovlaka v blaznem hrepenjenju. »Domov!« sta hrepeneli dve dekliški duši v drvečem brzovlaku, ki je hitel preko pustih slavonskih polj proti Sloveniji.

Sveta noč! Dekleti sta sedeli v vagonu naslonjeni ena na drugo in sanjali o domovini. Nocoj bo sveti večer in oni dve ga bosta praznovali že doma. O, kaka sreča! Anica in Cilka sta se spominjali dobrega duhovnika, ki jima je preskrbel službe, da sta si mogli prislužiti denar za vrnitev. In sedaj sta na poti domov.

Zunaj švigajo mimo gole ravnine, brez snežene odeje, zamazane, črne. Oni dve pa sanjata o lepoti božičnega večera doma. O, tam so gore in doline bele, blesteče, lepe pod oklepom zmrzlega snega. Božič mora biti bel, drugače zanje ni božiča. Tukaj pa mesto snega le dež, blato in megla. Le še hitreje dirjaj, železni konj!

Mimo bežijo polja, vasi, mesta. Glej, tukaj je že sneg. Na obeh straneh se prikazujejo griči, ki rastejo, in se nazadnje spreminjajo že v prave gore. Vlak pa dirja, dirja!

Zdaj! Meja, Slovenija! Odprli sta okna, ne meneč se za ledenomrznel veter, ki je tulil po pokrajini in kopičih zamete. Snežilo je na gosto, da se ni videlo deset korakov od vlaka. A oni dve sta vendar zrla ven vsi blaženi. Željno sta vdihavali domač zrak. A njuni sopotniki niso mogli razumeti njunega veselja. Vsi premraženi so se stiskali v debele kožuhe in zahtevati, da naj se okno zapre. Morali sta se vdati. A pri oknu sta še sloneli in gledali ven, dasi so bile zunaj vse poti prazne. Kdo bo vendar danes, v strašnem mrazu gazil visoke zamete in debel sneg po cestah?

Ljubljana! Morali sta prestopiti z brzovlaka na navaden potniški vlak, ki se ustavlja na malih gorenjskih postajah. Bil je poln veselih študentov, ki so se peljali domov na božične počitnice. V veseli zavesti, da bodo vsaj štirinajst dni prosti šole, so peli in vriskali vso pot. Spočetka sta bili deklici nevoljni nad njihovim razsajanjem. A spomnili sta se, da so ti ubogi fantje enaki siromaki, kot oni dve, ali pa še večji. Zato pač menda smejo biti veseli, če se vozijo domov.

Vlakove zavore so zoprno zacvilile in obstali so. Deklici sta planili iz vagona. Jih kdo čaka?

Tam je stal visok fant na smučeh. Kdo? France? Ne, bil je le brat, Tone. A vendar.

»Dober večer!« je dejal in nič več, a Anica je čutila v njegovem glasu veliko veselje nad njeno vrnitvijo. Ti dve besedi sta več pomenili kot drugje cel govor. Dala mu je roko, on pa je prijel njen kovčeg in šel s smučmi pred njo po ozki gazi. Zmrznjen sneg je škripal pod njenimi koraki. Kako jo bodo sprejeli, izgubljenko, ki jim je naredila tako sramoto?!

Zadaj sta šli Cilka in njena mati, ubožna Jera. Koliko sta si imeli povedati! Saj se že tako dolgo nista videli. Ali misli ostati Cilka zdaj za vedno doma? Cilka se je ozrla na svojo mater kraj sebe. Kako majhna in zdelana je. Da, zdaj bo ostala Cilka doma. Saj tukaj vedno kdo rabi pridno deklo in najbrže se bo celo omožila. Omožila? Da, da, saj ima nekaj denarja in za ženina tudi ne bo sila, ne? Materi so se smejale oči od sreče, a Cilka tega ni mogla videti, ker je bil že mrak. Tako srečnih božičnih praznikov starka že dolgo ni imela.

O, sveti večer! Iz vseh hiš in koč so sijali skozi velika okna in mala okenca svetli trakovi luči v nastajajoči mrak in rdeče obarvali visoke kupe snega pred kočami. Zdaj postavljajo povsod jaslice in božična drevesca. Vsa družina pa najsi so bili še tako razkropljeni po svetu, se je nocoj zbrala v domači hiši in vsem žarijo obrazi. Pa ne samo od mraza. O ne! Od sreče tudi!

Na vasi so srečali pôta, ki je raznašal božično številko časopisa po vasi. Ta božična številka! Kako zelo pripomore k pravemu božičnemu občutju. Ko so jaslice postavljene in hiša pokropljena z blagoslovljeno vodo, sede starejša hčerka, ki zna najbolje brati, k mizi in jim bere vse tiste ču-

dovite zgrade in prigode, ki so se kdaj prigodile na sveti večer in ki so vse resnične; saj so napisane v časopisu. Poslušalci se pa razvnamejo. Ha, saj se je temu in onemu tudi nekaj takšnega pripetilo. Ono leto, ko je bil tako visok sneg, da je segel do streh, saj pomnite, se je zgodilo . . . In na vrsto pridejo vse prečudovite dogodbe božičnega večera. O čarovnicah, ki jih je videl ta med polnočnico nazaj obrnjene v cerkvi, in ko so se nato hotele maščevati nad njim. Čakale so ga zunaj cerkve, da bi ga obsedle in mu zmešale pamet, da bi ne znal domov in bi zmrznil ali pa padel v prepad. A on jim je vendar ušel v bližnjo hišo. Drugi pravi o strahovih, da se otrokom ježijo lasje in se plaho ozirajo v okna in duri, če ne bo mogoče kateri prilomastil. Da, in vse to je do pičice resnično. Kdo bi vendar lagal na sveti večer! Kako prijazno so sijala okna na domači hiši. Mati ju je že čakala na pragu, dasi jo je zeblo, ker je mraz rezal kot nož. Če je pa hčerka prišla. Pobožala je Anico in tatkaj je vlekla hčerko v kuhinjo, da je spila čašo vročega čaja. Kaj, če se je prehladila? Še oče je bil tako prijazen in je ni nič hudo pogledal in ji naredil »nauka«, kot bi ji sicer, če bi ne bil sveti večer. Pastir Anže je stavil jaslice in Anica še ni sezula mokrih čevljev in slekla od snega vse bele obleke, že je morala k njemu in mu pokazati, kam naj postavi te-le ovce in onega pastirja, ki je narejen tako, da noče gledati Jezuščka, ampak gleda proč, naj ga postavi kamor hoče.

In potem molijo in berejo božični evangelij.»Tiste dni je izšlo povelje cesarja Avgusta, da naj se popiše ves svet . . .« Kako lepo je to! Vsi se razmaknejo v tiste dni. Ampak Anže ne vzdrži dolgo v teh mislih. Po večerji pravi:

»Jaka, povej nam kaj, ti znaš toliko povesti.«

Jaka se kajpada ne da dosti prositi, zlasti ko prosi tudi Anica. Iz žepa vzame zavitek s tobakom, a se pravočasno spomni, da se to nocoj vendar ne spodobi. In pod je prečist, da bi bil pljuval nanj? Ne! Počasi si spravi tobak v žep, požre sline in začne in pripoveduje in pripoveduje. Kadar pa Jaka enkrat začne, mu ne zmanjka tako hitro snovi.

Jaka in Anže sta nevoljna, ko pred hišo nekaj zaropoe in vstopi France, ves bel, kot sneženi mož. Tako prijetno je poslušati Jaka. In ravno v sredi najlepše povesti ti prilomasti ta . . .

»Dober večer!« pravi France in se otrese snega, »mete kot vrag . . .«

»Pst, nocoj se ne sme kleti!« mu oponese Anica. France pa ji nič ne zameri. »Saj res, pozabil sem,« se opraviči in jo ljubeznivo pogleda.

Anžetu pa ni nič za Franceta.

»Jaka, povej naprej!« nadleguje in ga vleče tako dolgo za rokav, da mora spet začeti s pripovedkami. Zdaj tudi France posluša. Saj je prišel le v vas, ko so pa sosedge. Pa še radi nečesa drugega je prišel, pa tistega ni hotel povedati nikomur. Mogoče le Anici.

Oče bere časopis in ne posluša Jaka. Tudi dekli ni nič za te storije. Raje gre z manjšim hlapcem »mlin«, dokler se ne sporečeta, kajpa.

Tedaj je pa sem od fare tako sladko zazvonilo da je Jaka takoj utihnil. Saj to so vendar božični zvonovi in ti znajo še vse drugače govoriti kot on.

Kako odmeva sladka pesem zvonov v tihi noči! Res, prav tako, kot bi sami angelci božji trobili na belo zemljo svoj angelski pozdrav:

»Gloria in excelsis Deo!«

Pač čas bo že iti k polnočnici. Letos bo šel tudi oče in bo mati doma za varuha. Sneg je zasul že vsa pota in še mete, da je groza. A na smučeh človek že pride naprej.

Noč je temna, a razsvetljuje jo na tisoče luči. Baklje sicer nočejo prav goreti, ker jih sneg gasi, a saj imajo drugi svetilke. In fantje, ti pa znajo. Čuj, kako streljajo! Glej one, kako mečejo rakete visoko v zrak! Pred cerkvijo je polno ljudi, ki si že voščijo srečne praznike. K cerkveni steni pa je prislonjena cela vrsta smučič onih, ki so že v cerkvi. Saj res, treba bo noter, že pojejo.

Anica se je pririla skoz ljudi do stranskega oltarja, kjer so postavljene jaslice. Zgrudila se je na kolena. Iskrena molitev ji je privrela iz hvaležnega srca do malega Jezuščka in njegove svete Matere, ki sta jo pripeljala spet nepokvarjeno na njen dom. O, nikdar več od doma, od staršev, od vseh teh dobrih ljudi v fari, ki so si kakor ena družina. Solze so ji zalivale oči, njeno srce pa je vriskalo od sreče. Cilka je klečala poleg nje in nepremično zrla v jaslice. Anica pa je molila. »O Božje dete, hvala Ti, da si rešilo tudi njo.«

Več ne more moliti. Bog že ve. A poje in vsa cerkev z njo, da močno odmeva v tiho, sveto noč:

»Kaj se vam zdi, pastirčki vi,
Ste že kaj slišali?
Oj srečni čas zdaj gre nad nas,
Z nebes veseli glas:
Gloria in excelsis Deo!«

Ana Galetova:

Nocoj je kot na sodni dan

Nocoj je kot na sodnji dan.
Iz sladkih jasli raste roka
preganjanega betlehemskega Otroka
in raste, sega med ljudi
in jih deli
na desno in na levo stran.

Nocoj je kot na sodnji dan.
Na levo, ki ste delali krivico!
Ne boste čuli mojih angelov
in ne okusili miru!
Vaš greh je črv,
vi ste Herod,
nečisti rod — zame odmril!

Le eno sem zapoved dal:
ljubite!
Vsi, ki zavoljo nje trpite,
stopite k meni,
moji ste!
Samo za vas je ta večer,
za vas je mir,
za vas sem Jaz.

Ani Salmič:

Hrepenenje

Ko srebrno, jasno noč
dvigne se moj duh v višine
hrepeneč iz mračne tmine,
plaho trka v zvezdni krov:
Domov! Domov!

DEKLICA NA TUJE GRE . . .

iz dnevnika: *Sveti večer v tujini.*

»Prisluškujem . . . Sveti večer prihaja preko gorá, preko livad in preko dobrov. Preko tuje zemlje išče pot v moje srce, in v meni je hrepenenje neizmerno . . . Dom, slovenska zemlja: melodiji tvojega žitja se ne more upirati duša moja. Danes, posebno še danes, to popoldne, ta večer . . . Čutim, kako je prihajajoče Dete razprostrlo nad menoj svoji božanski ročici in mi prav tiho, tiho zašepetalo: — Sestra, kako ti je? Glej, prišlo sem, da kanem kapljico radosti v grenko kupo hlapčevskih življenj. Prišlo sem, da ti ponovno razodenem svojo neizmerno ljubezen in veliko resnico: Blagor ubogim in ponižnim, kajti njih je nebeško kraljestvo. — Takrat sem razpela roki v silnem občutju najglobljega dojetja te resnice, in bila sem neizmerno — srečna . . .

Prisluškujem . . . Dete me je osrečilo in zdaj odhaja. Z njim romajo moje misli. Ustavljajo se ob drobnih srcih slovenskih deklic. Tudi k njim bo poromalo nocoj. K vsem tisočem, razkropljenih po divjevem svetu, vsepovsod . . . Da li ga bodo spoznale, da li ga bodo sprejele? . . . Prisluškujem utripu lastnega srca in vem: to moje srce je samo majhen, majhen delec enega samega velikega srca: nas vseh deklet, razmetanih in razsejanih na vse vetrove. Vsa naša srca so eno samo srce, vse naše misli ena sama misel, eno samo hrepenenje: dom.

Dom . . . Vidim čudovito pokrajino, tiho, mirno, spokojno. Grem skozi njena polja in ne slišim lastnih stopinj, le utrip duše v sebi čutim: semkaj me je postavil Bog, zame je ustvaril to lepoto in to pesem, ki ji enake ni več na svetu. Im mene same ne dobiš nikjer več razen tu . . . Ali naj grem mimo tega velikega odkritja z zaprtimi očmi? Ali naj mar zatajim dognanje, da mi baš ta samobitnost potrjuje, da sem del, brez katerega ne bi bilo celote vesoljnega stvarstva? Ob meni se je ustavil Stvarnik s svojo vsemogočno mislijo prav tako, kakor se je ustavil ob kraljih in vladarjih . . . Človek sem. In zemlja, ki me je rodila, mi je sveta zemlja. Pesem njenih polj mi je molitev. Vedno zazveni v mojo dušo takrat, ko mi je najtežje. Takrat pa

še prav posebno, ko se odločuje v meni boj med dobrim in zlím . . . V takih trenutkih se mi misel nenadoma znajde na domačih stezah . . . Daleč na obzorju valovi morje belega brezovja in tik pred njim obris lesenega križa . . . Stasito v nebo se vzpenja in blečó, razbičano Telo sije v somrak pokrajine, v dan, z večerno zarjo ovenčan na zapadu. Čez poljane, v širino in dolžino riše dve temni progi. V senci njiju klečim in name tonejo krvave kaplje brezdanje ljubezni . . . In boj v meni je končan. Končan v znamenju križa, ki raste sredi rodni polj od davnine, od tistega dne, ko je na jeruzalemskih tleh zrastel prvi in edinstveni Križ.

Prisluškujem svetemu večeru in sem vsa doma. Vidim hlevček s smehljajočim Detecem, očeta, mater, brate, sestre . . . Živo čutim njihove misli: — Le kaj dela otrok, ki je daleč v svetu? — Jaz pa jim odgovarjam v mislih tako živo in prepričevalno, da prav gotovo morajo občutiti moje razpoloženje: — Dobro mi je tu ta sveti večer, tudi pri meni je Dete . . . — O Bog, bodi zahvaljen za to čudovito radost!

Prisluškujem utripanju življenj tisočev dragih slovenskih deklet, ki so prav tako morale od doma kakor jaz in se morda ta sveti večer počutijo tako strahotno same . . . O, da občutijo, kako razprostira nad njimi svoji božanski ročici smehljajoče Deteci, in kako ima za slednjo izmed njih pripravljen poseben smehljaj!«

Taki so bili moji sveti večeri v tujini. Tisra leta, ko sem hodila sredi med Vami, dekleta draga, z Vami pela, se smejala in jokala. Znan mi je slednji Vaš dih, slednji utrip Vaših src, ki se čutijo včasih tako neizmerno zapostavljena. Zdi se Vam mnogokdaj, da sonce in vse tisto lepo, kar je na svetu, ni ustvarjeno za Vas. Tako se je zdelo mnogokdaj tudi meni. Čutila sem vso pezo robijaškega službovanja le prečesto-krat nečutečim ljudem iz takozvanih višjih krogov, ki gredo preko duš siromašnih in nižjih brez spoštovanja, preko njihovih suženjskih življenj brez prizanesljivosti. Če pa je Bog kateri izmed nas ustvaril lepo telo, tedaj z vso silo skušajo istega postaviti na oltar malikovalstva in pregrehe . . . Ali

niste vendar že same izsledile te trpke resnice? Jaz sem jo izsledila takoj. Prve dni, ko sem prišla v službo in so mi odkazali majhno tesno sobico s temnim oknom in žalostno praznino... Ko so mi odkazali nepretrgano delo od ranega jutra do pozne večera, včasih ves dan skoro brez odmora, s pogledi, ki so bili mnogokdaj vse prej ko pogledi, ki jih privoščimo človeku — bitju sebi enakemu. Ko so mi odredili, iz katerih črepov smem jesti in s katero žlico smem zajemati. Da se ne smem kopati v isti kopalni kadi ko gospôda, mi je bilo seveda takoj jasno. Ta trpka resnica se mi je odkrivala tudi takrat, ko sem se morala sklanjati nad negovanimi rokami mladih dam in jih poljubljati... Poljubljati, pa čeprav sem vedela za vso spolzkost teh belih rok... Vse to je bilo vzrok, da sem morala misliti, da nisem človek kakor so drugi ljudje, šetajoči se sredi neskončnih ulic, z mogočno samozavestjo človeka na obrazu. Pa vse to naj bi še bilo: ponižnost je lepa čednost, dehteča cvetka, ponižnost je nujno potrebna. — Do dna pa se mi je odkrila ta trpka resnica takrat, ko se je nekega lepega dne pojavil pred menoj mož moje gospodarice, se z dopadajočim pogledom zazrl v moj obraz in svojo roko nenadoma položil krog mojega pasu... Še danes čutim, kako sem v tistem trenutku neznanško zabledela. Ves ponižani ponos človeka v meni je zadivjal... Če nisem vredna, da bi se z menoj govorilo in ravnalo kakor z drugimi ljudmi, zakaj bi se morala potem tudi še v tem poniževati?! Ne! Sto in tisočkrat ne! Stisnila sem pest in ga z vso močjo sunila od sebe. V tem sunku je bila izražena vsa strašna in silna volja človeka, ki je nenadoma zrastel visoko nad ničevnost mogotcev in jih premagal... Hotela sem biti vladar sebi in njemu, ki je iztezal roke po mojem deklštvu. Hotela sem biti samo človek po božji volji in prav nič drugega.

Zakaj Vam pišem to, dekleta draga? Zato, da svojo zgodbo primerjate z mojo. Ker vem, da bi mi polovico izmed Vas, če ne morda več, lahko povedalo isto pravljico, ki pa ni samo pravljica; ker vem, da je tu začetek življenja mnogih izmed nas: ali v dobro, ali v zlo... Sestre, ali pa ste tudi občutile ponosno in častno radost zmagovalca, zmagujočega v znamenju križa, ki

raste sredi rodnih polj od davnine, od tistega dne, ko je na jeruzalemskih tleh zrastel prvi in edinstveni Križ...?

Dom... Dekleta, ali ga doumete? Vem: Tudi v Vas je hrepenenje neizmerno. Verujte, v meni je bilo tako silno, da nisem vzdržala več in sem se vrnila. Nenadoma, sredi jesenskega dneva, ko je na tihih poljanah ajda zacvetela in se je prvo jesensko cvetje sipalo na pota... Ozrla sem se v zapad, od koder je večerna zarja zlatila pokrajino pred menoj, in pod katero je valovalo morje belega brezovja... Tik pred njim obris lesenega križa, ki raste stasito v nebo, in v čigar senci počivam od prvega dne svojega življenja. Raz njega tonejo škrlatne kaplje na mojo glavo, in sveta voda, ki mi je izmila dušo, je tekla skozi to zemljo... Tako sem se vrnila. Dom me je sprejel, ovenčan s čudovito zarjo večera, z jesenskim cvetjem dalij in prvim popjem krizantem, ki je bilo nežno in drobno ko komaj porajajoča se misel. Sprejelo me je zadnje petje poslavljaljočih se ptic, prvi zategnjen vrisk pastirja na pokošenih senožehtih. Sprejelo me je vse, prav vse. Čutila sem, kako se mi je dom smehljal s smehom ženina. Morda me je z radostjo sprejemal zato, ker sem se vrnila v njegov objem vsa še popolnoma njegova... Morda.

Dekleta draga, na vse Vas čaka taisti dom. Mi vsi, ki smo vedno z mislimi pri Vas in Vas spremljamo vsepovsod, po vsem širnem svetu, čakamo na Vas. Vi ste naša radost, pa tudi naša bolečina: v tujini molčite ko grob! Ni besede od Vas, dasiravno čakamo vedno in vedno... Ali mislite, da je cvetje rodnih poljan za Vas ovelo? Še cvetejo roženkravti in nageljni in tudi rožmarin še dehti na Vaših oknih... Še so iste bele zavese na njih, in v Vaših kamricah lebdí še vedno isti prijetni vonj mednih jabolk, pomešan z vonjem starega materinega molka, visečega nekje na zidu ob postelji. Še vse je prav tako kakor je bilo; tudi steze še vodijo pod Vaša okna, kamor ste hodile kramljat druga k drugi, v tistih davnih nedeljskih popoldnevih... In vrtnica, tista z velikimi dehtečimi rdečimi cvetovi še vedno raste na koncu grede. Le, da je iz leta v leto starejša in bo nekoč prišel dan, ko se ji bodo iztekle poslednje ure... Še vse je prav tako, ka-

kor tistikrat, ko ste bile še ve vrtnarice, le Vas ni več . . . Kje ste, vprašuje cvetje po vrtovih in lastavice, ki gnezdijo vsako leto na stropu skednja, Vas pogrešajo. Pogrešamo Vas me dekleta, pogrešajo Vas fantje, pogreša Vas dom . . . Pišite nam! Vse brez izjeme in mnogo, mnogo. Željno čakamo Vaših besed. Izpovejte se nam, kakor sem se jaz izpovedala Vam, vsa, do najglobljih globin. O, kako prijetno je, če more človek sprostiti svoja čustva in jih zaupati sestri! Me bomo čakale Vaših pisem. Posebno jaz, ki sem tako tesno zvezana z Vami in bi mogla slednjo izmed Vas tako dobro razumeti. Ali bi mi ne hotele zau-

pati svojih skritih bolečin in upov? Verujte, zame bodo dragocenosti. Tako velike in dragocene, kakor Vam je veliko in dragoceno Vaše lastno življenje. In jaz Vam bom skušala pokazati srečo in biser tam, kjer bi ga Vi same najmanj iskale.

Pišite na uredništvo »Vigredi«, in vse, prav vse!

Da bi božje Dete osrečevalo s svojim božanskim smehljajem Vas vse, razmetane po širnem svetu, da bi Vam vselej in povsod metalo rožno cvetje na pota, to iz dna srca želimo mi v domovini,

posebno Vaša

Marija.

Veliko zborovanje vseh voditeljev nemških kongregacij je bilo v septembru 1937 v Inomostu. 1. septembra je imel uvodni referat »O današnjem religioznem položaju« univ. prof. P. Jožef Jungmann iz družbe Jezusove, 2. in 3. septembra pa sta bila dopoldne in popoldne po dva referata praktičnih delavcev in delavk v Mar. družbah.

Dunajski apostol P. Abel dobi spomenik. Mnogim Vigrednicam je še znan ta sloveči pater jezuit, ki je tudi v Ljubljani imel večkrat govore. Dasi je v prvi vrsti skrbel za

dunajski moški svet, je ustanovil tudi celo vrsto Marijinih družb za žene in gospe, dekleta in gospodične. Zato se mu hočejo prav te hvaležno oddolžiti in z veliko vne- mo zbirajo prispevke za njegov spomenik.

Letonska. Zelo malo slišimo o tej oddaljeni državi na severu in vendar moramo vedeti, da tudi tam mladina doživlja iste mladostne dogodke, kakor pri nas. Iz samostana sester ubogega Deteta Jezusa imamo pismo, ki pripoveduje, kako žive tamkajšnje gojenke v deklški gimnaziji. Ta gimnazijski študij traja pet let. Tako pridejo deklice navadno kar za dobo petih let v samostan. Vstopijo navadno s štirinajstimi leti in največkrat se pokaže, da še niso imele nikake vzgoje. Zlasti pa so v verskem oziru popolnoma zapuščene, saj nekatere do tedaj niso imele nobenega verskega pouka. Treba je prav od začetka pričeti in se navadno že v najkrajšem času pokažejo prav lepi uspehi. V višjih razredih se potem navadno deklice odločijo za vstop v Marijino družbo. Velike težave se pokažejo zanje pri izvrševanju verskih dolžnosti med počitnicami, ki trajajo skoro tri mesece in jih deklice prebijejo na svojih domovih. Duhovnikov je malo in cerkve so zelo daleč oddaljene druga od druge, večkrat do 30 km. Tako v počitnicah le malo store za versko stvar in je večkrat pri povratku v zavod treba iznova pričeti, mnoge pa se tudi zelo dobro drže in je občudovati njihovo stanovitnost in zvestobo. — Ko odidejo za stalno iz zavoda, slišimo, da zelo mnogo dobrega store; pri-

pravljajo otroke k prvemu prejemu sv. zakramentov in pomagajo tudi drugače duhovnikom, ki ne zmorejo vsega sami zaradi velikih razdalj. — V imenovanem zavodu sta tudi kongregaciji za učiteljice in učitelje. Ti se zbirajo večkrat na leto k raznim tečajem, ki jih vodi sam škof Sloškans. Ta polaga veliko pažnjo na to, da se učitelji in učiteljice dodobra pouče v vseh verskih resnicah, ker morajo največ sami poučevati verouk. Tudi kongregacijski shodi teh dveh kongregacij trajajo navadno dva do tri dni, duhovne vaje pa večkrat po ves teden, ker se vrše v počitnicah. — Tako smo vsaj nekoliko zvedeli o tej tih deželi na severu. Zelo bi nas zanimalo tudi še slišati, kako živi tamkajšnja žena, za kar smo že prosili poročila sestre ubogega Deteta Jezusa v Jaunaglioni.

Brazilija. V mestu Jaboatao, kjer je še letos divjal hud boj s komunisti, so katoliške matere začele veliko akcijo, da naj se v državne šole vrne križ, ki so ga bili v najhujšem terorju komunistov odstranili. S živo in vesplošno agitacijo so dosegle, da se je zopetna vpostavitvev Križanega v šole izvršila na vso moč veličastno. V procesiji, med petjem in godbo so nesli križe v šole in se je dogajalo, da so mnogi zaslepljenci tudi izmed voditeljev naroda poljubili križ, ki je pred časom moral prisiljeno iz šole. Čast katoliškim materam!

Holandska. V nekem limburgskem samostanu so redovnice, ki so se posvetile molitvi in žrtvam za misijone. Zaprošile so predstojno oblast za odpust osebnih davkov z utemeljitvijo, da je njihovo delo za misijone nekaj splošnokoristnega. Prošnja je bila uslišana.

Amerika. Nekdanji učitelj na Havard Medicinar Schol je preračunal, da izdajo amerikanske žene, »da so lepe«, 200 milijonov dolarjev za razna lepota sredstva na leto. Izračunal je na vsoto na podlagi letnih prejemkov 30.000 trgovin, ki prodajajo tako blago v zedinjenih državah. L. 1900 je bilo samo 262 takih prodajal s 7 milijonov dolarjev izkupička. Prva taka trgovina je bila l. 1868 v Philadelphiji.

Neverjetno. Časopisi so pisali, da je bilo treba cel tovorni vlak, ki je vozil mleko, s katerim so preplavili poskev 12.000 kvadratnih metrov na drsališču, kjer bo zna-

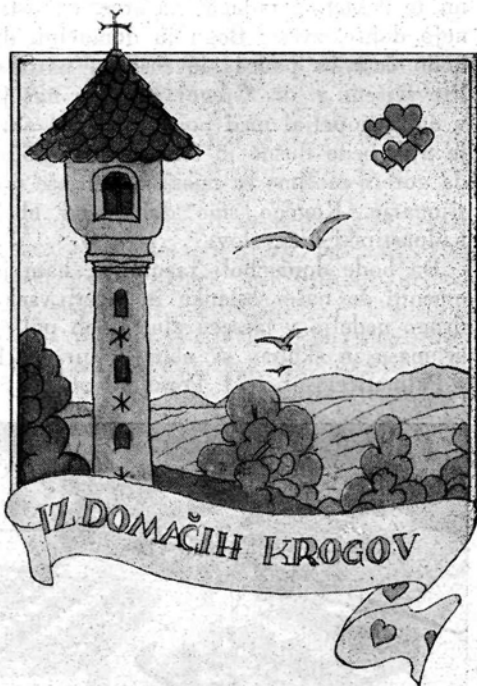
menita drsalka Sonja Henies razkazovala svoje umetnosti. Vprašajte uboge matere nedolžnih črvčkov, katerim nimajo dati kaj jesti, kaj se jim zdi, kakšno kazen je zasluzilo tako početje?!

Paris. Večna molitev v baziki presv. Srca na Montmartu zbira vedno več molilcev. Leta 1935 je bilo ženskih ur 62.347.

Redovnice španskih samostanov so po poročilih angleške vojne mornarice bile najbolj pomilovanja vredne begunke ob času najhujšega divjanja sovražnikov. Več sto, med njimi nekatere stare in bolne, je bilo izgnanih in preko Valencije, Barcelone in Malage odposlanih v inozemstvo. Vendar pravi to poročilo, da so se obnašale tako lepo in mirno, da so jih vsi občudovali.

Danska, Švedska in Norveška imajo že nekaj let sem v hotelskih sobah na mizi položeno sv. pismo, da se ga lahko poslužujejo vsi, ki stanujejo po hotelih.

Belgijski minister za notranje zadeve ima nalog, da prepreči vsako izdajanje in širjenje umazane literature.

SLOV. KONGR. V ZAGREBU

Dovolite nam par vrstic v naši ljubi »Vigredi«.

Misijonsko nedeljo in obenem praznik Krista-Kralja smo ob veliki udeležbi deklet prav slovesno obhajale. Ob tej priliki sta nas obiskala oba slovenska škofa, ljubljanski in lavantinski. Sprejem je bil zelo prisrčen in ganljiv. Pri vходу smo jima napravile špalir. Pozdravile so ju tri družbenke v belini in s šopki belih nageljnov. Za pozdravom so sledile deklamacije: »Kraljica rožnega venca«, — »Kristu-Kralju« in prizor iz letošnje Vigredi, »Oče naš«. Vsa dekleta so svoje vloge na splošno zadovoljnost prav dobro izvedle. Tudi kongregacijski pevski zbor pod vodstvom č. s. Livije, obstoječi od 35 članic ni hotel izostati. Navdušeno je odpel par nabožnih pesmi, in še narodne venčke. Zelo ljubeznivo od obeh visokih gospodov, da sta se potrudila priti med nas in tako s svojo prisotnostjo povečala naše veselje.

Nato je oba cerkvena kneza s prisrčnimi besedami pozdravil kongregacijski voditelj g. p. Janez Koželj, D. J. in ju poprosil za par besed. Prvi je govoril prevzvišeni g. dr. Jožef Tomažič. Z ljubeznivimi besedami je dekletom polagal na srce, da ostanejo dobre, zveste Bogu in domovini, da bodo čast in ponos slovenskega naroda. Prevzvišeni g. dr. Gregor Rožman nas je v duhu popeljal med pogane. Orisal nam je njih bedo dušno in telesno, priporočal da goreče molimo za misijone in naše misijonarje. Končno smo dobile od obeh nadpastirski blagoslov.

Da bode dopis bolj razumljiv, nam je omeniti še naše sestanke in sicer, vsako drugo nedeljo v mesecu zjutraj ob pol 6. sv. maša in skupno sv. obhajilo pri o. J. v Palmotičevi ulici 31. Popoldne ob pol 5.

molitvena ura, blagoslov z govorom in petimi litanijami. Vsako četrto nedeljo v mesecu pa se zbiramo pri č. s. usmiljenkah v Gunduličevi ulici 12. Spored naših sestankov obstoji iz govora č. g. voditelja, deklamacij, petja, šaljivih prizorov itd.

V Zagrebu obstoji tudi dekliško zavetišče »Ognjišče« obstoječe iz 4 sob, kuhinje in kopalnice, Solovljeva ul. 3, blizu glavnega kolodvora. To zavetišče vzdržuje in upravlja kongregacija slovenskih deklet. Toliko v vednost dekletom, ki so primorane v Zagreb po zaslužku.

Bog živi!

Vigrednica in kongreganistinja.

ŽENSKI ODSEK ŠENTPETERSKE PROSVETE V LJUBLJANI

Pred dvema letoma je bil ustanovljen ženski odsek Šentpeterske prosvete, ki ima namen zbirati žene in dekleta na sestanke in posvetovanja o vzgojnih, kulturnih in socialnih vprašanjih s posebnim ozirom na ženo.

Čas in nove življenjske razmere pa zahtevajo, da tudi praktično preizkusimo vse, kar bi moglo biti v korist našim družinam. Zato posvečamo precej pažnje tudi praktični gospodinjski izobrazbi. V ta namen smo meseca januarja začele s praktičnimi tečaji. Ob sredah popoldne imamo tečaj za gospodinje, kjer se vrši, menjaje se, enkrat kuhanje, drugič šivanje, krojenje, ročna dela pletenje, popraviljanje starih oblek itd. Pouk in navodila dajejo članice, vsaka v svoji stroki. V poletnih mesecih smo na najrazličnejše načine vkuhavale sadje in sočivje.

Slika z gospodinjske razstave šentpeterske prosvete v Ljubljani

Slika z gospodinjske razstave šentpeterske prosvete v Ljubljani

Večerni kuharski tečajji so namenjeni dekletom, ki so čez dan v službi po pisarnah, obrtnih itd. Kuhanje se vrši trikrat na teden. Tečaj obsega 24 jedilnikov. Ob zaključku prvega večernega kuharskega tečaja, ki se je pričel 14. januarja, smo priredile 11. aprila gospodinjsko razstavo. 5. oktobra se je pričel drugi večerni kuharski tečaj in je bil 30. novembra zaključen. 17. oktobra smo imele drugo gospodinjsko razstavo. Poleg kuharskih izdelkov so bila razstavljena ročna dela, perilo i. dr. Tvrški Schneider in Verovšek sta razstavili najrazličnejše gospodinjske stroje in orodje, ki gospodinjsko delo olajšuje in poenostavi. Mestna elektrarna je razstavila električne kuhlalnike in druge naprave za praktično uporabo elektrike v gospodinjstvu. Uspeh obeh razstav je bil zadovoljiv tako v moralnem, kakor tudi v gmotnem oziru.

Zdravstveni tečaj, kjer se teoretično in praktično podaja nega bolnika v domači hiši in prva pomoč v sili, je bil prav dobro obiskan.

Najvažnejši del našega programa zavzemajo predavanja. Na prvem mestu so verskovzgojna predavanja, da se čimbolj poglobi versko življenje v naših družinah in uveljavijo katoliška načela v javnem življenju. Ostala vzgojna in poučna predavanja se lepo vrstijo, da ni preveč enolično. Odsek je dal tudi pobudo za aktualna radiopredavanja v ženski uri ob petkih zvečer. Deloma predavajo tudi članice odseka.

Karitativno se odsek udejstvuje pri Elizabetni konferenci šentpeterske fare in je za božičnico 20 otrokom nabavil toplo zimsko obleko.

Na željo preč. gg. katehetov je odsek pri-

redil pogostitev prvoobhajancev in sicer 9. maja za 52 otrok, 30. maja za 47 otrok. Vsem, ki so pri tem sodelovali in pogostitev omogočili, naša iskrena zahvala.

Članice odseka so si ogledale tudi nekatere kulturne ustanove in gospodarska podjetja. — Tudi romarskih izletov so se članice v lepem številu udeleževale.

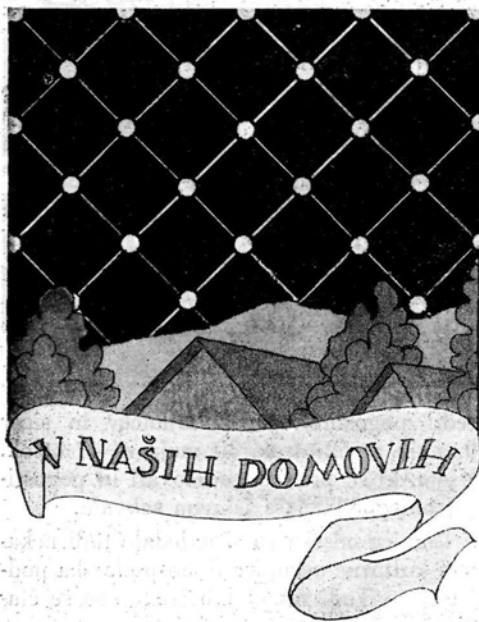
S hvalevrednim zanimanjem spremljajo članice vse delo v odseku. Upamo, da se bomo tudi zanaprej v še večjem številu zbirale na sestanke, ki so najlepša prilika, da se med seboj spoznamo in da pritegnemo v naš odsek vse šentpeterčanke, ki so dobre volje. Bog živi!

*DUHOVNE VAJE
V DOMU DEVICE MOGOČNE*

bodo: od 26. do 30. decembra 1937 za *dekleta*, od 30. januarja do 3. februarja 1938 za *žene*. — Pričetek prvi dan ob 6. uri zvečer, sklep zadnji dan zjutraj. — Oskrbnina znaša 100 din. Prijavite se na: Predstojništvo Lichtenthurnovega zavoda, Ljubljana, Ambrožev trg 8.

*

GOSPODINJSTVO V NOVEM LETU

Ko stopa Vigred v novo leto, naj bi tudi gospodinja nekaj rekla, pa so vam že drugi toliko lepega povedali, da je kar v zadregi. Voščila vam bom sreče v novem letu in želela vsem, da bi vse vaše delo bilo v srečo vaših družin. Vse premalo se zavedamo, da je sreča družine v prvi vrsti odvisna od dobre in skrbne gospodinje. Njeno tiho delo, njeno požrtvovalno snovanje se vse premalo vidi in opazi, ves vidni uspeh pa takoj izgine. Če se je vse dopoldne mučila z dobrim kosilom, v eni uri je vse popravljeno in kdo še misli na njen trud. Če je ves teden čistila in snažila, pa pridejo v nedeljo vsi veseli in razigrani domov in takorekoč v hipu uničijo ves njen trud. Potem pa še pravijo, kako je sitna, kako vedno godrnja in ne pusti človeku pravega veselja. To bi rada povedala vsem, ki naše delo tako malo ali nič ne cenijo.

Gospodinjam bi pa želela velik koš potrpljenja in prizanesljivosti. Vse delajmo z veseljem in ne z nevoljo. Res se da marsikatero delo zelo olajšati. Ta gospodinja ima za to prav poseben izum, druga za ono. Drage Vigrednice, ne bodite kakor skopuh, ki vse hrani doma v vreči. Sporočite nam, kaj se vam prav posebno posreči, da bomo mogli povedati še drugim, ki se morda prav s tem brez potrebe mučijo. Če rabite na-

sveta, kar pišite Vigredi, bomo že poiskali pravo sredstvo. Če želite kakih posebnih navodil, jih bomo tudi radi volje oskrbele, saj bi z našimi navodili radi vsem ustregle. Torej na delo! Za prihodnjo številko pričakujem cel koš dopisov iz katerih bomo vse črpale mnogo lepega in kristnega!

KOLINE, KOLINE!

Vse leto so se trudile naše skrbne gospodinje, da so zredile lepega prašička in zdaj okrog božiča se bliža domači praznik. Noži so že nabrušeni, kaša, riž in ješprenček je že pripravljen, oskrbljene so tudi majaroneve plevce, dovolj česna, čebule in drugih domačih začimb. Naročen je že klavec in vse se bo lahko pričelo. Že na vse zgodaj so zakurili pod kotlom, da bo dovolj tople vode in dekla že čaka s čistim škafo in veliko žlico, da bo mešala kri. Paziti je treba, da se meša toliko časa, da se popolnoma shladi, potem se doda malo soli in postavi na tak prostor, da ne zmrzne. V mestu ta skrb odpade, ker se kolje na klavnici in kri kar kupi. Ko odločijo šunke in plečeta, oderejo slanino in razsekajo hrbtišče, dajo pljuča, jetra, del glave in morda tudi kaj mesa od flama ali šinka kuhati za klobase. Čreva se oberejo masti, izpraznijo in potem prav skrbno sperejo. Po tem se v primeren škaf nareže čebule, česna in žajbeljna in v tem pusti čreva, dokler se ne rabijo. Mast od črev se mora pa delj časa namakati, pri tem je večkrat menjati vodo, potem obariti, zrezati in scvreti. Navadno se z njo zabelijo klobase. Klobase so dobre, če je dosti dobrega notri. Paziti je le, da je vse pravilno kuhano, da je vsake začimbe samo toliko, da se ujema z ostalimi. Važno pri kolinah je, da se meso pravilno nasoli. Za 50 kg mesa se računa 2½ kg soli, 5 dkg solitra in 5 dkg sladkorja. S tem se meso, ki mora biti popolnoma shlajeno, dobro nadrgne, potem pa zloži v velik čeber. Paziti je, da se večji kosi zatlačijo z manjšimi, da ni lukenj, vmes se še potresa sol, poper, brinjeve jagode, limonova lupinica, če ti je všeč malo cimeta in bazilike. Po vrhu spet natresi plast soli in potem meso pokrij s primerno desko in obteži s kamni. Ko vidiš, da se tvori slanica, moraš meso večkrat prelagati in vsak dan polivati s slanico, ki jo prej odcediš. Zato

je dobro, da ima čeber spodaj čep. To je suh način. Lahko pa meso nasoliš kot prej, ga tesno zložiš in čez par dni zaliješ s slanico, za katero stopiš 20 dkg soli v litru vode. Da veš, če je ta slanica dosti slana, daš vanjo sveže jajce, ki mora plavati na vrhu. Tega mesa ni treba prelagati. Manjši kosji so godni v 10—14 dneh, večji pa v štirih tednih. Predno se meso obesi v dim, naj se na zraku dobro osuši. Mesa potem ni treba pustiti v dimu, da je suho kot trska. Koliko časa ga je treba sušiti, je odvisno od sušilnice. Kjer ga v kuhinji obešijo pred peč, je treba že 8—10 dni. V zato narejeni sušilnici ali prekajevalnici pa tudi samo 24 ur. Ko pride meso iz sušilnice, se naj za dalj časa obesi na prepah, da se na zraku dobro posuši. Da se ne onesaži, ga zavijemo v žakljevino. Tako meso bo vedno okusno in bo vsa družina vesela, kadar bo prišlo v lonec.

NOVOLETNO KOSILO

Jetrna juha.

Faširana pečenka v pečici.

Krompirjev pire.

Zeljna solata.

Florentinska torta.

Jetrna juha. V 10 dkg na kocke zrezane, prekajene slanine prepraži veliko seseklano čebulo, dodaj za nožev konico sladkorja in žlico kisa, ko ta shlapi, 25 dkg na drobne kocke zrezanih jeter, 15 dkg zribanega korenja, peteršilja, rumene kolera-be in zelene in 10 dkg sesekljanih svežih gob, če teh ni, vzemi 5 dkg suhih. Ko se vse to dobro prepraži, dodaj še žlico paradajznikove mezge, soli, popra, majarona in zalij z 2 l vode. Vre naj še tričetrt ure, potem daj z oprazenimi žemljami na mizo.

Faširana pečenka v pečici. 45 dkg prašičjega mesa zmelj in odišavi z lupino pol limone, soljo, poprom, zrnom česna in pol sesekljane in precvrte čebule. Dodaj namočeno in ožeto žemljo, 1 jajce in dobro zmešaj. Oblikuj klobaso, jo zavij v primer-no veliko prašičjo mrežico, daj na pekačo in počasi peci. Ko je napol pečena, jo polij s $\frac{1}{4}$ l kisle smetane, dodaj par kaper ali sesekljano kisló kumarico in s tem sokom večkrat polivaj. Nareži na tanke rezine, oblij z omako in daj s krompirjevim pirejem na mizo.

Florentinska torta. Dobro vmešaj 6 rumenjakov in 15 dkg sladkorja; stepi 6 beljakov v sneg, jim primešaj 3 dkg sladkorja, še stepaj in s 15 dkg zmletih lešnikov, 3 dkg moke in $\frac{1}{2}$ dkg zmlete kave zmešaj med prejšnje. Iz te gošče speci v tortnem modelu dve plošči.

Za nadev tepi 1 jajce s 6 dkg sladkorja najprej v vroči vodi, da se zgosti v kremo, potem še v mrzli, da se ohladi. Vmešaj 10 dkg presnega masla z 10 dkg segrete čokolade in počasi dodajaj jajčno kremo. S tem namaži torto vmes in povrh, ob kraju jo potresi z zmletimi lešniki, na vrhu pa brizgaj mrežo iz marelične marmelade.

BOŽIČNO PECIVO.

Medeni keksi. Zavri $\frac{1}{4}$ kg medu in v vročega zamešaj 12 dkg sladkorja, 8 dkg presnega masla, 8 dkg zmletih orehov, žličko cimeta, malo klinčkov in limonove lupinice. Med $\frac{1}{2}$ kg pšenične moke zamešaj $\frac{1}{2}$ dkg jedilne sode in 1 cel pecilni prašek. Vlij v to moko prejšnje mešanje in dodaj še dve jajci. Hitro pogneti in pusti pokrito 24 ur. Potem dobro pregneti, zvaljaj pol cm debelo in zreži s krapovim modelčkom ploščice, namaži jih z jajcem, obloži s polovicami orehov in speci na namazani z moko potreseni pekači.

Pomarančni keksi. Mešaj pol ure 3 jajca, 20 dkg sladkorja in za nožev konico zmletega ingverja, dodaj sok in lupino cele pomaranče, primešaj 20 dkg moke in pusti na hladnem 24 ur. Potem dodaj 15—20 dkg moke in cel pecilni prašek, dobro pregneti, da dobiš gladko, vlačno testo. Če je treba dodaj še nekoliko moke. Potem razvaljal za nožev rob debelo in vtisni po celi ploskvi z narobe obrnjenim strgalnikom vzorec ter zreži z modelčki za kekse. Daj na malo pomaščeno pekačo in speci blede rumeno v dobro segreti pečici.

Čokoladna salama. Zreži 10 dkg orehov ali mandeljnov na listke, 10 dkg jih pa zmelj, zribaj 21 dkg čokolade, zreži na kocke 4 dkg citronata ali posladkorjenih pomarančnih lupin in zmešaj vse skupaj. Vmešaj, da dobro naraste, 1 jajce in 12 dkg sladkorja, dodaj zmes orehov, čokolade in citronata, postavi na štedilnik, da se začne sprijemati v kepo, potem stresi na s sladkorjem potreseno desko in oblikuj, kot ro-

ka debelo klobaso. Povaljaj jo v sladkorni sipi in pusti na hladnem, suhem prostoru, da se strdi. Kadar rabiš, zreži na pol cm debele rezine.

Posladkorjene pomarančne lupine (arancini). Zberi lupine od 10—15 pomaranč. Vzameš vso lupino, tudi belo notranjo kožo. Lupine lahko par dni zbiraš, če ne moreš porabiti vseh pomaranč naenkrat, seveda moraš paziti, da so popolnoma zdrave. Stopi $\frac{1}{4}$ kg sladkorja v $\frac{1}{4}$ l vode, ga pusti pčtem vreti 6 minut in postavi na hladno. Pomarančne lupine se take, kakršne so $\frac{1}{4}$ ure kuhajo v navadni vodi. Ohlajene zreži na primerne koščke ali oblike in jih pusti v prej kuhanem in že ohlajenem sladkorju namakati 2 uri. Potem postavi na ogenj, kjer naj vro 10 — 15 minut. Medtem potresi čisto pekačo s sladkorno sipo, naloži nanjo dobro odtečene pomarančne lupine in jih posuši v malo topli pečici. Pri tem jih moraš večkrat obračati, da se jih sladkor enakomerno prime. V dobro zaprtih kozarcih, se ti zelo dolgo ohranijo in popolnoma nadomeste dragi citronat.

Beljakovi hlebčki. Stepi 3 beljake v sneg in mu primešaj 6 dkg sladkorja, še malo mešaj in dodaj še 9 dkg sladkorja z vanilijo in nazadnje 15 dkg presejane moke. Devaj na z voskom namazano pekačo majhne hlebčke, jih pusti dve uri sušiti in jih potem speci v srednje vroči pečici.

Brizgane zvezdice. Mešaj, da dobro naraste, 10 dkg presnega masla, dodaj počasi 5 dkg sladkorja, 1 jajce, 2 žlice smetane, malo cimeta in soli in 20 dkg presejane moke. Deni v brizgo ali vrečico in brizgaj na čisto pločevino majhne zvezdice ali kroge, obloži jih s koščki sadnega sira in speci bledorumenno. Delaj testo na hladnem in mrzlega deni v vročo pečico.

Janeževi upognjenci. Mešaj 3 cela jajca s 15 dkg sladkorja, dodaj 18 dkg moke in 3 žlice mrzle vode. Devaj z malo žličko kupčke na namazano in z moko potreseno pekačo, še malo razmaži in potresi z janežem. Potem hitro speci v dobro segreti pečici ter takoj upogibaj čez ročaj pri štedilniku. Pecivo je zelo krhko in se mora hraniti v dobro zaprti posodi.

Angleški puding za Silvestrov večer. Zmelji in vmešaj 18 dkg govejega loja, primešaj 1 jajce, 1 rumenjaka, 25 dkg sladkor-

ja in lupino pol limone. Dolivaj počasi eno osminko l mleka, 24 dkg rozin, 3 dkg citronata ali arancinija, 2 žlički ruma, 5 dkg drobtin in 18 dkg moke. Deni v pomazan in s sladkorjem potresen model za puding in kuhaj v sopari 3 ure. Potem pa stresi v plitvo skledo, polij z eno šestnajstinko l ruma, zažgi in gorečega nesi na mizo. Poleg naj vinski šato.

MOŽJE SO VČASIH NEPRAVIČNI!

Ali je res tako kakor trdijo žene? One sicer ne zahtevajo, da bi možje po napornem dnevnem delu opravljali še hišne posle, vendar bi jih razveselilo malo več razumevanja. Pred kratkim se je namreč dogodil v nekem gospodinjstvu sledeči slučaj: Po večerji je zahteval soproj knjigo gospodinjških izdatkov. Morali bi ga videti, kako je pri pregledovanju pri nekih izdatkih gubančil čelo! Smehljaje odvrne na to žena: »Ali bi ti bilo mogoče ljubše, če bi moral pogosto kupovati srajce, nogavice, zastore, prte in posteljnino? Jaz varčujem na pravem mestu in ob pravem času, ker perem naše perilo samo z dobrim *Schichtovim milom JELEN*. Samo pri zajamčeno čistem jedrnatem milu, kakor je *Schichtovo milo JELEN*, za gotovo vem, da bo naše perilo dolgo trpelo.«

VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA

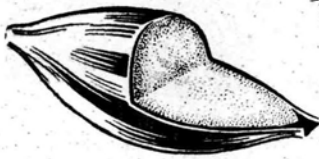
Odgovarja dr. M. Justin.

V. G. Dr. V. pri V. L. Upanje je, da bolečine prenehajo ob perijodi, če so prejšnji mesec ponehale. Kapanje nadaljujte, dobro voljo in veselo delajte svoje delo brez črnih misli.

K. Ž. B. Lj. Ko ste bili stari 16 let, ste dobili preveč perijode. Ravno isti dan ste pa zelo delali, pode ribali in dež Vas je zmočil. Vendar tedaj niste čutili nobenih bolečin. Nato niste imeli 3 mesece perila, zatem zopet še enkrat, sedaj pa že vse leto in pol nič. Začelo Vas je resno skrbeti, ker ste sedaj stari že 18 let, shujšali ste in bledi ste postali; medtem ko ste bili preje rudeči in debeli. Bole Vas tudi noge, glava, v hrbtu in nimate nobenega, da bi Vam kaj svetoval. Mati Vam je umrla v svojem 27. letu, pustivši Vas 5 otrok, same deklice. Vsak, kdor Vas vidi, pravi, da boste umrli za jetiko kot mama.

Med žganim ječmenom in sladno kavo je bistven razloček. Jedro navadno žganega ječmena (zgornja slika) ni izpremenjeno v slad, ampak je samo malo ožgana moka. Jedro Kneippove sladne kave je izpremenjeno v karameliziran sladni sladkor, ki hrani in krepi živce. Zato zahtevajte vselej Kneippovo!

Kneippova

samo
v takih-le zavitkih!

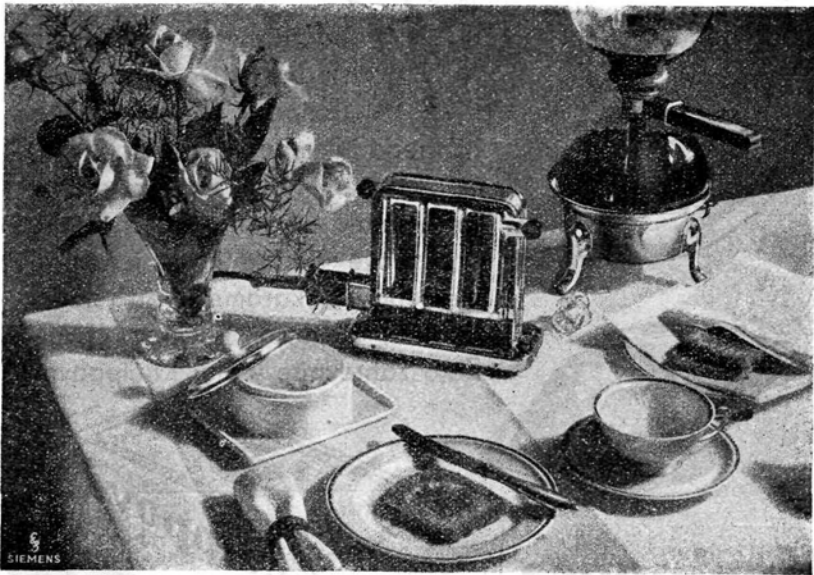
Če je mati res imela jetiko. — kar pa ne verjamem iz vsega, kar poročate — potem seveda je treba paziti. Ne pišete sicer nobene stvari, iz katere bi mogel sklepati na jetiko tudi pri Vas. Bolj se mi zdi verjetno, da pri Vas srce ni v redu. Svetujem Vam, da se zaupate zdravniku, ki naj Vas preišče. Morda je tudi, da so jajčniki oboleli ali pa ni srazmerno delovanje žlez z notranjim izločevanjem pravilno. — Pišite in sporočite mi potem, da se še pomenimo.

Nesrečna. 3 mesece ste poročeni, stari ste 23 let in ste vsi nesrečni. Iz Vašega popisa sklepam, da ni izključeno, da ste okuženi. Kdaj? To boste vedeli Vi najbolje. — Treba se temeljito in takoj začeti zdraviti. K zdravniku za spolne bolezni in dokler niste zdravi, toliko časa tudi telesno stanje ne bo dobro. Z možem pojdita skupaj k zdravniku. Za oba je važno.

Milena. — Stara ste 23 let, nimate perijode in se zelo redite od pred 3. leti, do kadar ste še imeli redno svojo perijodo. Te sedaj 3 leta več nimate. Kljub kopelium, raznim čajem in gibanjem na prostem se stanje noče spremeniti. Le tja in sem se kak mesec pokaže nekaj perijodi podobnega.

Redno delovanje perijode je odvisno od rednega delovanja obeh jajčnjakov, ki sta desno in levo ob maternici. To redno delovanje pa je zopet le tedaj, če sta oba jajčnjaka zdrava, fiziološko zmožna svoji nalogi in je organizem v svojih hormonih pravilen. Hormoni so snovi, ki jih izločajo žleze z izločevanjem na znotraj, torej v kri. Ena takih žlez sta tudi jajčnjaka, ki po gotovem redu izločata in producirata nek tak hormon. Hormoni medsebojno drug na drugega delujejo in imajo velik vpliv na telo, na razvoj oz. zastoj njegov. Tako prav posebno vidimo, da vsi oni silno debelijo, katerim baš ta hormon spolnih žlez ne deluje pravilno, to je, da se v zadostni meri ne izloča v kri.

Okrepite se, živite redno, opazujte se in če bo organizem zmagal, se bodo tudi jajčnjaki popravili, ozdraveli, okrepili — pa bodo zopet pravilno izločali in bo perijoda zopet redno nastopila in debelost polagoma prišla v drugo fazo. Sicer pa je včasih treba pomagati z zdravili, ki ta hormon vsebujejo in ga taka oseba dobi na drug način v sebe. Seveda je pa to le poskus in nadomestek.

Električni aparati nam olajšajo delo,
povečajo udobnost, blažijo bolečine.

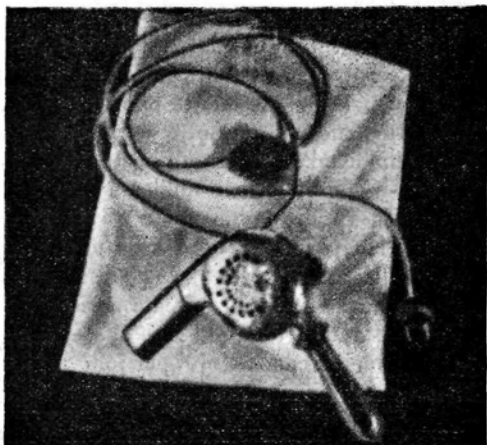
OSKRbite ZA SVOJ DOM PRIROČNE IN NAMIZNE ELEK-
TRICNE P R I P O M O Č K E, KOT
električni kuhalnik, elektr. samovar
električni pražilnik, elektr. sušilnik
— — — — — električne blazine — — — — —

LJUBLJANSKA MESTNA ELEKTRANA nudi

ZA GOSPODINJSTVO IN KUHINJO — NIZKE, POSEBNE CENE:

pri porabi 20 kWh mesečno po
din 1.50 za kWh, pri porabi
100 kWh mesečno po din 1.30
za kWh in pavšal, pri porabi
nočnega toka od 22.—6. ure
po 60 para za kWh.

Zahtevajte števec
za znižano gospo-
dinjsko tarifo, pri-
stojbina le din 4.—
na mesec.

»Človek proti človeku«. Bevk France. V zbirki domačih pisateljev je izšla ta izvirna povest našega znanega pripovednika Bevka. Snov je vzeta iz tistih časov, ko je cerkvena oblast oglejskega patrijarha segala tudi na javno polje in je le-ta zbiral okrog sebe velikaše tedanjega časa. Dejane se godi v znanih krajih naše slovenske zemlje, po gradovih, vaseh in mestih, ki so za tisto dobo vsi spadali pod palico oglejskega patrijarha. elo dobro je orisano grajsko življenje in prepleteno z marsikatero tragično potezo njihovih prebivalcev. Povest je pisana tako zanimivo in bralca tako prime, da knjige ne more odložiti, dokler je vse ne prebere. Za naše

knjižnice je ta knjiga zelo pomembna, pa jo bodo tudi posamezniki in posameznice, zlasti Vigrednice rade kupile. Cena vezani knjigi je din 70.—

»Pikica in Tonček«. Kästner. V prevodu M. Kunčič. Poseben način pripovedovanja v tej mladinski knjigi bralca pritegne. Snov je vzeta iz otroškega življenja in izbrana tako, da se dotika vseh važnejših vprašanj prav sodobnega mladinskega in socialnega življenja. Vsak oddelek snovi v kratki ponovitvi da moralni nauk, a ne prisiljeno, ampak zelo primerno. Mali in veliki bodo radi čitali. Cena vezani knjigi je din 36.— Lepo knjižno darilo!

Krasna, poceni in praktična božična darila si najlažje izberete v ogromni izbiri v naših dveh trgovinah

F. I. Goričar - Sv. Petra cesta 29 in 30

Usako nedeljo do Božiča razstava v naši trgovini sv. Petra c. 30

ogledajte si nizke cene

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le

Vzajemna zavarovalnica ← **LJUBLJANA**
 Miklošičeva 19 ↓

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«.
 Zavarujte sebe in svoje imetje edino pri naši domači slovenski zavarovalnici.

